

Jaarverslag

- bestuursverslag
- jaarrekening

Koningin Wilhelmina College
2018

40716

Stichting voor Christelijk Voortgezet
Onderwijs voor Culemborg en omgeving

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Identiteit en Missie	4
2. Kernactiviteit	5
3. Organisatie.....	6
3.1 Het Toezicht.....	6
3.2 Directie en schoolleiding	8
4. Directieverslag	9
4.1 Strategisch beleid	9
4.2 Het leerlingenaantal	9
4.3 Klachtenregeling.....	9
4.4 Kwaliteit en kwaliteitszorg	10
4.5 Onderwijstijd en verzuim	11
4.6 Onderwijs en de afdelingen	13
4.7 Internationalisering.....	17
4.8 Samenwerking	17
4.9 Personeel.....	18
4.10 Huisvesting.....	20
4.11 Financieel	22
4.12 Continuïteitsparagraaf.....	27
5. Jaarrekening.....	32
5.1 Grondslagen voor de jaarrekening	32
5.2 Balans per 31 december 2018 (na resultaatverdeling)	37
5.3 Exploitatierkening 2018	38
5.4 Kasstroomoverzicht.....	39
5.5 Toelichting op de onderscheiden posten van de balans	40
5.6 Niet in de balans opgenomen rechten, verplichtingen en regelingen	45
5.7 Overzicht verbonden partijen (model E).....	45
5.8 Verantwoording subsidies (model G)	46
5.10 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) (Model H)	47
5.11 Toelichting op de onderscheiden posten van de exploitatierkening.....	49
6. Overige gegevens.....	51
6.1 (Voorstel)bestemming exploitatiesaldo 2018	51
6.2 Gebeurtenissen na balansdatum	51
6.3 Treasurybeleid.....	51
6.4 Controle verklaring	52
Bijlagen.....	57
Gegevens over de rechtspersoon	57
Beleggingsstatuut Stichting C.V.O. Culemborg en omgeving.....	57
Dashboard volgens toezichtkader Inspectie.....	60

Voorwoord

In 2018 is op het KWC doorgewerkt aan de verfijning van het kansklassenconcept. Dit heeft geleid tot goede resultaten. Ook was er veel aandacht voor innovatie. Het invoeren van de KWC Agora-leerroute is daarvan het beste voorbeeld.

In dit verslag wordt onder andere gebruik gemaakt van gegevens uit het Managementvenster van Scholenopdekaart en van cijfers uit de administratieve systemen van de school. Door gebruik te maken van Scholenopdekaart kunnen de schoolcijfers vergeleken worden met een landelijke benchmark. Gegevens over onderwijstijd en financiën worden door de school zelf geproduceerd.

Het Jaarverslag 2018 wordt van harte in uw aandacht aanbevolen. Na goedkeuring door de accountant en de Raad van Toezicht wordt het jaarverslag gepubliceerd op de website. Reacties zijn welkom via het mailadres van de school: info@kwc-culemborg.nl.

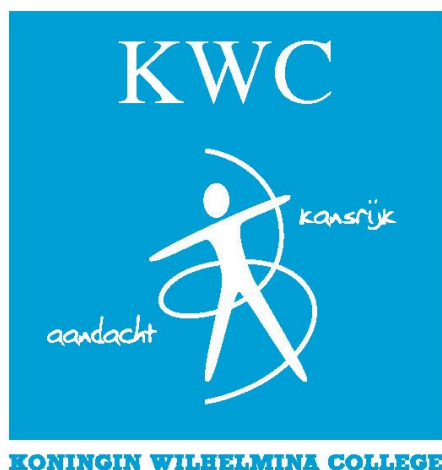
J.D.S.M. Hengefeld-van Koningsbruggen
Rector/bestuurder

Culemborg, maart 2018

1. Identiteit en Missie

In het logo van het KWC staat de leerling centraal:

De Missie (2011)

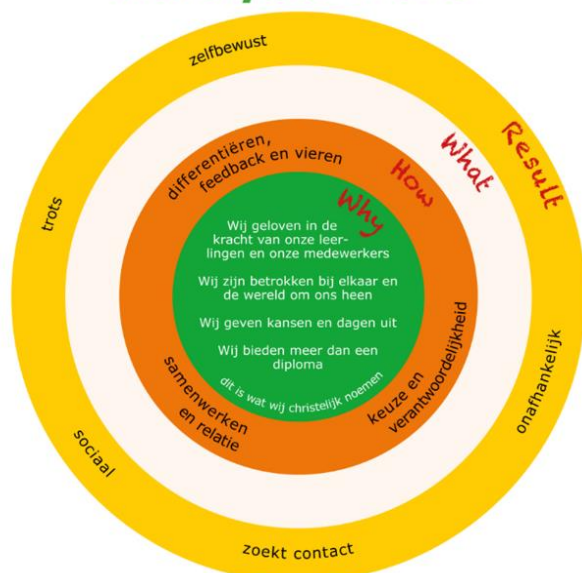
Jonge mensen stimuleren bij het ontdekken en versterken van hun eigenheid, hen verrijken met kennis en hen zo opleiden tot mensen die een betekenisvolle bijdrage kunnen leveren aan de samenleving.

Jonge mensen in de 21ste eeuw zullen aangesproken worden als wereldburger en moeten in staat zijn een betekenisvolle bijdrage te leveren aan de internationale samenleving. Dit stelt eisen aan het onderwijs in de 21ste eeuw. Om jongeren goed voor te bereiden op wat van hen gevraagd zal worden, moet in de leeromgeving steeds meer een internationale dimensie aanwezig zijn.

De kernwaarden (2014)

**Wij geloven in de kracht van onze leerlingen en medewerkers,
wij zijn betrokken bij elkaar en de wereld om ons heen,
wij geven kansen en dagen uit,
wij bieden meer dan een diploma,
en dit is wat wij christelijk noemen.**

Move your World

2. Kernactiviteit

De kernactiviteit is het bieden van Christelijk Voortgezet Onderwijs voor Culemborg en omgeving. De volgende vormen van onderwijs worden aangeboden:

<u>Aanbod</u>	<u>specifieke vormen</u>
VWO (Gymnasium en Atheneum)	ook tweetalig
HAVO	ook tweetalig
VMBO Theoretisch	ook tweetalig 1 t/m 3 D&P 4 technologie
VMBO Gemengd	ook tweetalig
VMBO Kader	ook tweetalig D&P dienstverlening en producten
VMBO Basisberoeps	ook tweetalig D&P
Praktijkonderwijs	Extra Engels mogelijk
Extra sport is in alle afdelingen mogelijk	
KWC Agora-leerroute	Volledig gepersonaliseerd onderwijs voor alle bovengenoemde onderwijsniveaus en voor de leerjaren 1 tot en met 4 volgens een ingroeimodel.

Gezien het brede aanbod van opleidingen kent de school een uitgebreid palet van organisaties waar de leerlingen naar uitstromen: Werkgevers, mbo-instellingen, hbo-instellingen en Universiteiten. Door de regionale functie van de school liggen deze contacten niet alleen in de provincie Gelderland, maar ook in Utrecht, Noord- en Zuid-Holland en Brabant.

De verrijking van de leeromgeving wordt gevormd door de profielen: Tweetalig onderwijs, Global Citizen school, Entreprenasium en Extra sport/topsportvriendelijke school. Daarnaast is het KWC Fairtradeschool hetgeen past bij de kernwaarde "Wij zijn betrokken bij elkaar en de wereld om ons heen." Het KWC neemt deel aan het Landelijk Profielenberaad.

3. Organisatie

3.1 Het Toezicht

Verantwoording wettelijke taken

De jaarrekening, bestuursverslag, strategisch beleidsplan 2016-2020 en het begrote resultaat van 2018, te weten € 116.775, is goedgekeurd. Belangrijke agendapunten waren de regelmatige managementrapportages, de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag. De cyclus van rapportages, waarbij tijdig en regelmatig een vooruitblik wordt gegeven, en achteraf wordt getoetst of deze vooruitblik ook klopte, geeft vertrouwen dat de school de financiën goed onder controle heeft. Afwijkingen worden onderbouwd en voorzien van een toelichting.

Naleving wettelijke voorschriften

Omdat het naleven van de (vele) wettelijk voorschriften de standaard is, bespreekt de raad situaties waarbij mogelijk sprake kan zijn van afwijkingen. Situaties waarbij het wettelijk kader onduidelijk is, worden ook besproken.

Omgang met code goed bestuur en afwijkingen daarvan

In de afgelopen jaren heeft het KWC de bepalingen in de code goed bestuur systematisch geïmplementeerd. In verslagjaar zijn geen afwijkingen van de code goed bestuur geconstateerd.

Rechtmatige verwerving en doelmatige besteding van middelen

De uitgebreide managementrapportages die de raad vier keer per jaar ontvangt (MaRaP) zijn op verzoek van de raad voorzien van toelichtingen door zowel bestuurder als financieel directeur. Daarin wordt aangegeven welke inkomstenbronnen er zijn en hoe de middelen worden besteed. Onderwerpen die steeds terugkomen zijn: inzet en kosten personeel, huisvestingslasten, ziekteverzuim, prognoses van leerlingen en de gevolgen voor de inkomsten. De continuïteitsparagraaf kijkt 5 jaar vooruit en er zijn diverse scenario's ontwikkeld die rekening houden met krimp. Investeringen zijn in lijn met de afspraken uit het strategisch beleidsplan. Naast de MaRaP wordt jaarlijks een dashboard rapportage opgesteld, met daarin een breed scala van indicatoren. Dit dashboard is sinds 2012 in gebruik en in 2018 herzien naar aanleiding van het nieuwe toezichtkader van de Inspectie (zie bijlage).

Optreden als werkgever van het uitvoerend bestuur

De raad heeft in 2018 als werkgever van de bestuurder de cyclus van jaarlijkse personeelsgesprekken met de rector voortgezet.

Evaluatie van het uitvoerend bestuur

Alle geplande vergaderingen werden gehouden, vier in totaal. De raad heeft twee keer een gesprek gevoerd met de MR: een keer in voltallige bezetting en een keer met een kleinere afvaardiging.

Inrichting toezichthoudend orgaan

De vijfkoppige Raad van Toezicht kent een vaste portefeuilleverdeling (zie overzicht volgende pagina). Aan het lidmaatschap van de Raad van Toezicht is een onkostenvergoeding verbonden van € 454,- netto per jaar. Dit bedrag is ten minste in de afgelopen tien jaar onveranderd gebleven.

Situaties van (potentieel) tegenstrijdig belang

Er hebben zich geen situaties voorgedaan van tegenstrijdig belang.

Betaalde en (onbetaalde) nevenfuncties van bestuurders en toezichthouders:

Lid Raad van Toezicht	Hoofdfunctie	Nevenfuncties
R.L. van Brakel Voorzitter en portefeuille onderwijs	<ul style="list-style-type: none"> VSNU, Domeinleider 	<ul style="list-style-type: none"> Voorzitter Steunstichting PCI
M.H. Borgstein Communicatie en Identiteit	<ul style="list-style-type: none"> Regio Rivierenland, Procesmanager en coördinator Agribusiness 	<ul style="list-style-type: none"> Penningmeester buurtpanel gemeente Culemborg Burgercoöperatie 'de Fruitmotor'
E.B. Wits Juridische aangelegenheden	<ul style="list-style-type: none"> Advocaat & partner Sprengers advocaten 	
J.A. van Dijk Financiën	<ul style="list-style-type: none"> ABN Amro, Senior Private Banker Eigenaar agrarisch bedrijf J.A. van Dijk 	<ul style="list-style-type: none"> Voorzitter bestuur Onderlinge Verzekeringen Schalkwijk & Jutphaas Bestuurslid cultuurhuis "De Wiese"
B.J. Schuitemaker Personeel	<ul style="list-style-type: none"> The Careercoach, eigenaar, talentanalist. HRM docent Fontys 	

De raad evalueert jaarlijks het eigen functioneren.

De raad heeft voor het derde achtereenvolgende jaar, voor één jaar, als accountant aangewezen: Wijs Accountants.

Drs. R.L. van Brakel
 Voorzitter Raad van Toezicht

3.2 Directie en schoolleiding

De directie van het KWC bestaat uit zes conrectoren voor de afdelingen: praktijkonderwijs, vmbo- basis/kader, vmbo-tl. Havo 1 t/m 4, vwo 1 t/m 3 en vwo 4 t/m 6/havo 5. Daarnaast is er de directeur bedrijfsvoering en de projectleider KWC-Agora. De rector/bestuurder fungeert als voorzitter van het directie overleg.

De bestuurder, Joke Hengefeld-van Koningsbruggen, heeft de volgende betaalde en onbetaalde nevenfuncties:

1. Voorzitter stuurgroep van het netwerk van Elos scholen in Nederland, gefaciliteerd door Nuffic. Vanaf 21 november gefuseerd met het NIVO-netwerk met als nieuwe naam Global Citizen netwerk.
2. Lid commissie maatschappelijke agenda van Verus.
3. Lid bestuur van het Samenwerkingsverband Rivierenland.
4. Lid, als vertegenwoordiger van het VO in de regio, van het Bestuursoverleg Voortijdig Schoolverlaten (VSV).
5. Lid, als vertegenwoordiger van het VO in de regio, van de bestuurstafel van het platform onderwijs Arbeidsmarkt (RW POA).
6. Lid van de commissie van beroep voor de examens van mbo ROC Rivor in Tiel en mbo A12 in Ede.

4. Directieverslag

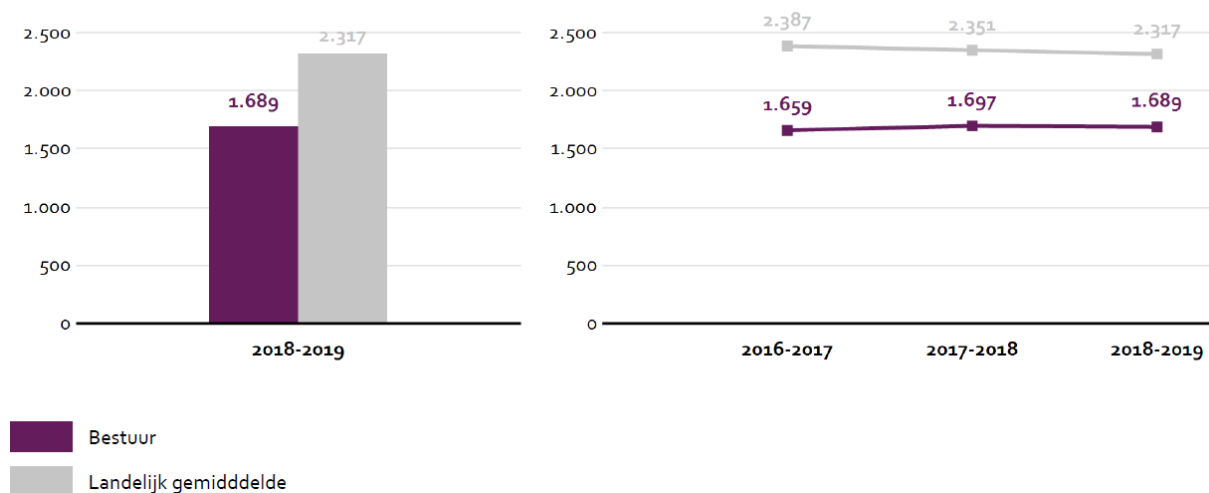
4.1 Strategisch beleid

De planvorming op het KWC vindt plaats vanuit het Strategisch beleidsplan 2016-2020. Jaarlijks worden zogenaamde Schoolplannen afgeleid van hetgeen is opgenomen in het meerjarig beleid. De rapportages over de voortgang worden opgenomen in de kwartaalrapportages, de zogenaamde MaRaP's. Alle rapportages worden aan de MR en de Raad van toezicht ter hand gesteld.

4.2 Het leerlingenaantal

De gegevens in het bestuursverslag van Scholenopdekaart geven het leerlingenaantal van het KWC aan, afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Uit het overzicht hieronder blijkt dat de Leerlingendaling op het KWC iets minder hard doorzet dan landelijk gemiddeld het geval is.

Hoeveel leerlingen had uw bestuur in de afgelopen jaren?

4.3 Klachtenregeling

Het KWC is aangesloten bij de Landelijke klachtencommissie van de GCBO (Geschillencommissies Bijzonder Onderwijs). Informatie over de klachtenregeling is te vinden in de Schoolgids die op de website www.kwc-culemborg gepubliceerd wordt. Er waren in 2018 geen klachten die bij de commissie terecht zijn gekomen.

Voor de examens is er een aparte commissie van beroep. De samenstelling hiervan is te vinden in het examenreglement dat elk jaar wordt uitgedeeld aan de leerlingen/examenkandidaten. Ook bij deze commissie zijn in 2018 geen klachten ter behandeling gegeven.

4.4 Kwaliteit en kwaliteitszorg

Uit het leerling tevredenheidsonderzoek in 2018 blijkt dat de tevredenheid in alle afdelingen voor de leerlingen boven het landelijk gemiddelde ligt. Bron: bestuursverslag van Scholenopdekaart.

Afdeling	Leerlingtevredenheid KWC	Leerlingtevredenheid landelijk gemiddeld
Praktijkonderwijs	8	7.4
Vmbo basis	7	6.4
Vmbo kader	7.2	6.3
Vmbo tl	6.5	6.3
havo	6.5	6.3
vwo	6.9	6.5

Hetzelfde geldt voor de scores op Schoolklimaat en Veiligheid. Het KWC hoort hier op een groot aantal indicatoren bij de 25% best presterende scholen in Nederland. Zie hieronder:

Hoe tevreden zijn de leerlingen per school, per onderwijssoort binnen uw bestuur met betrekking tot de drie categorieën van schoolklimaat en veiligheid in 2017-2018?

School		Welbevinden	Ervaren veiligheid	Aantasting veiligheid
Landelijk gemiddelde	PrO	6,8	7,2	9,0
	vmbo	7,0	7,2	9,1
	vmbo-b	6,4	6,6	8,9
	vmbo-k	6,4	6,6	9,0
	vmbo-(g)t	6,6	6,8	9,2
	havo	6,9	6,9	9,4
	vwo	7,3	7,2	9,5
Koningin Wilhelmina College 19QA-000	vmbo-(g)t	7,1	6,7	9,5
	havo	7,1	6,9	9,4
	vwo	7,6	7,2	9,5
Koningin Wilhelmina College 19QA-004	PrO	7,0	7,4	9,4
	vmbo	7,8	8,0	9,4
	vmbo-b	6,8	7,1	9,4
	vmbo-k	7,0	7,1	9,0

Legenda percentielscore

- Percentielscore 75 of hoger (25% best presterende scholen)
- Percentielscore tussen 25 en 75
- Percentielscore 25 of lager (25% slechtst presterende scholen)
- Percentielscore (nog) niet bepaald
- Landelijk gemiddelde

De oudertevredenheid geeft een iets ander beeld. In PrO en vmbo-TL ligt die onder het landelijk gemiddelde. Dit is, vooral wat PrO betreft, niet het beeld wat op het KWC zelf bestaat.

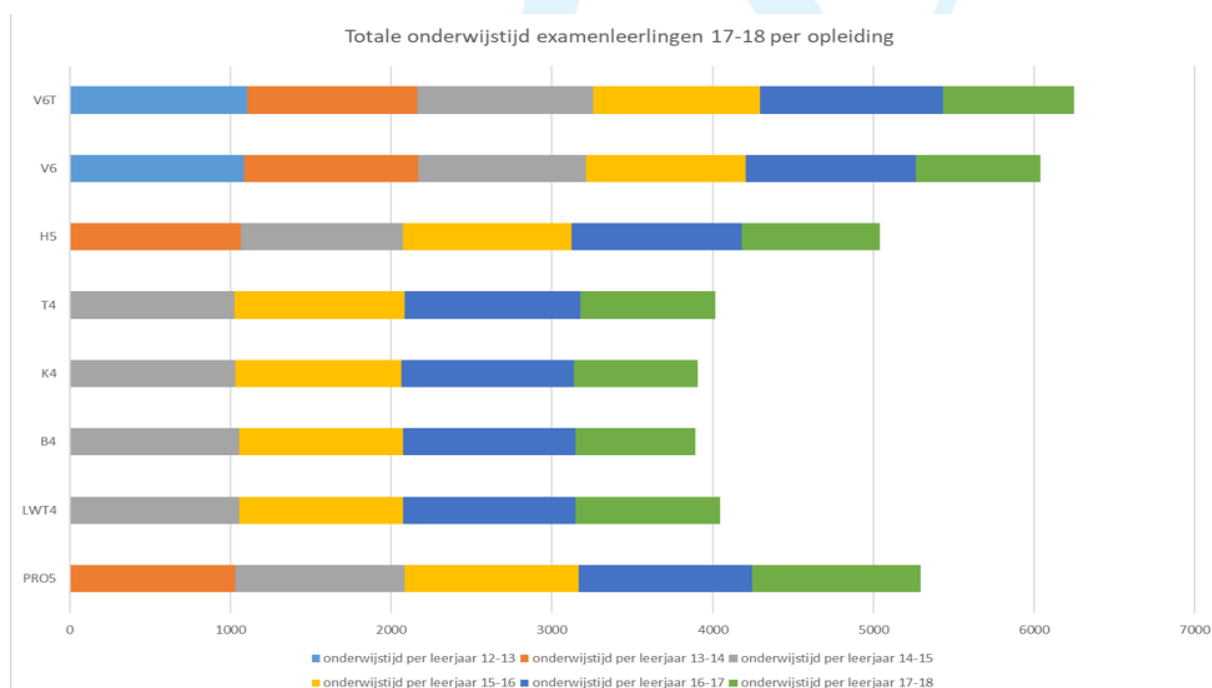
Hoe tevreden zijn de ouders over de scholen binnen uw bestuur in 2017-2018?

School	Onderwijssoort	Algemene tevredenheid	
Landelijk gemiddelde	PrO		7,2
	vmbo		8,2
	vmbo-b		8,1
	vmbo-k		7,9
	vmbo-(g)t		7,4
	havo		7,8
	vwo		8,2
Koningin Wilhelmina College 19QA-000	vmbo-(g)t		7,4
	havo		7,8
	vwo		8,2
Koningin Wilhelmina College 19QA-004	PrO		7,2
	vmbo		8,2
	vmbo-b		8,1
	vmbo-k		7,9

Legenda percentielscore

- Percentielscore 75 of hoger (25% best presterende scholen)
- Percentielscore tussen 25 en 75
- Percentielscore 25 of lager (25% slechtst presterende scholen)
- Percentielscore (nog) niet bepaald
- Landelijk gemiddelde

4.5 Onderwijstijd en verzuim

In bovenstaand schema is de onderwijstijd van alle eindexamencohorten van 2018 te zien. Er blijkt uit dat in alle afdelingen aan de eisen van de onderwijstijd voldaan is. De norm is dat per leerjaar 1000 uur onderwijstijd geprogrammeerd moet worden en in het eindexamenjaar 750 uur.

Verzuim

Over lesuitval op individuele basis valt het volgende te melden:

Het vernieuwde verzuimreglement heeft ouders en medewerkers meer bewust gemaakt waardoor er meer communicatie is met de verzuimcoördinator. Met name de interne communicatie blijft een punt van aandacht.

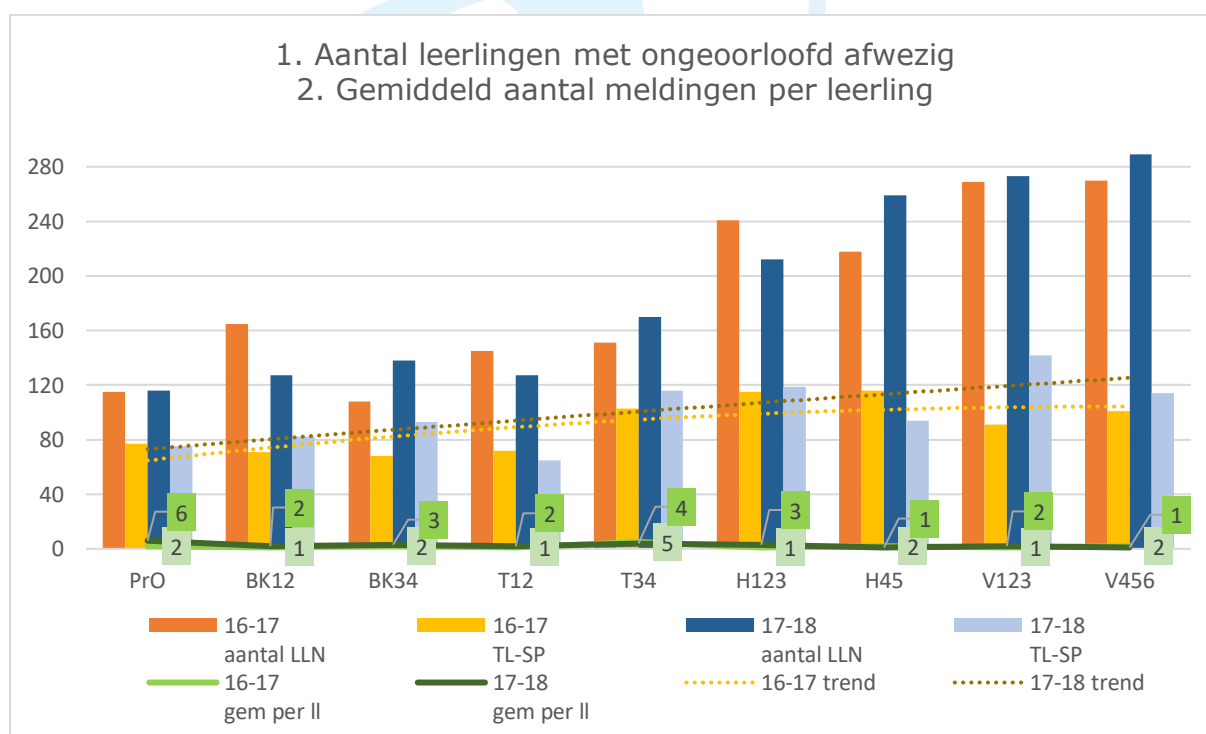
Dagelijks worden de absenties ingevoerd en gecontroleerd. De ouders en leerlingen worden via het portaal en e-mail geïnformeerd over nog niet gemelde absenties. In SOMtoday worden automatisch maatregelen getriggerd volgens het reglement zodat er beter en sneller inzicht op het aantal absenties is.

Er wordt maandelijks verslag gedaan aan de afdelingen waarin het ongeoorloofd verzuim en ziekteverzuim onder de aandacht wordt gebracht. De afdeling kan hierdoor samen met de mentoren voor een passende aanpak voor de individuele leerling zorgen.

In de grafiek zijn de gegevens gerangschikt op grootte van de afdeling. De volgende gegevens worden weergegeven over de laatste twee schooljaren:

- het aantal leerlingen in de afdeling;
- het aantal leerlingen met ongeoorloofd verzuim te laat (TL) en spijbelen (SP);
- gemiddeld aantal absenties per leerling.

Procentueel is het aantal uren verzuim met 8 % gestegen.

Vanaf schooljaar 2017-2018 wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen te laat en spijbelen en hierdoor wordt sneller het aantal van 9 of 12 keer behaald. Zoals verwacht heeft deze nieuwe methode dan ook geleid tot groter aantal leerlingen dat moest gemeld bij de leerplichtambtenaar. We verwachten dat de strengere aanpak zal gaan leiden tot een daling in het aantal keren ongeoorloofd verzuim per leerling.

Aantal leerlingen gemeld aan de leerplichtambtenaar	2016/2017	2017/2018
Ongeoorloofd verzuim	43	88
Luxe verzuim	4	5
Relatief verzuim	6	4

4.6 Onderwijs en de afdelingen

Hieronder gaan de correctoren en de directeur bedrijfsvoering ieder voor hun afdeling in op de volgende twee vragen:

1. Wat ging goed in de afdeling in 2018?
2. Waar ging de meeste aandacht naar uit?

Afdeling basis/kader

In de afdeling heerst een positieve sfeer, samen met en voor elkaar en de leerlingen! Middels de werkgroepen denken van docenten mee over de doorontwikkeling van het kansklassenconcept; het verder verbeteren van differentiatie; de inzet van het eigen device in de lessen; brainstormen met elkaar over hoe we de leerling actief krijgen en uiteraard het tweetalig vmbo. Verder het werken aan een warm pedagogisch klimaat en de sociale veiligheid in het gebouw aan de Gershwinhof. Met als prachtig resultaat het verkregen certificaat "sociaal welbevinden" van de Gezonde school. Het feit dat we in 2019 als Superschool te boek staan in Elsevier is mede het resultaat van het afgelopen jaar 2018.

Er waren uitstekende eindexamenresultaten in zowel basis- als kader. Met daarbij een behoorlijk aantal leerlingen die vakken op een hoger niveau afronden uiteindelijk. Mooi voorbeeld van 'kansen geven en kansen pakken'.

De meeste aandacht ging uit naar het beroepsgerichte programma. Het streven om 'buiten naar binnen' te halen en ook van 'binnen naar buiten' te gaan. Hierin zijn behoorlijk stappen gezet, mede door de samenwerking met ROC Rivor, het plaatselijke bedrijfsleven, (maatschappelijke) organisaties en basisscholen. Hierin vervulde de maatschappelijke stage in klas 1 en 2 ook een rol.

Afdeling vmbo tl

Wat goed ging in de theoretische leerweg:

In de theoretische leerweg nemen docenten steeds meer initiatieven op hun eigen vakgebied, maar ook breder met betrekking tot de schoolorganisatie. Het eigenaarschap bij docenten is gegroeid. De afdeling is in de zomervakantie verhuisd naar gang C kort. Dit verliep heel soepel en bleek een verbetering.

De lestabel voor de leerjaren 2,3 en 4 is omgevormd en past nu bij de huidige wet- en regelgeving. Het team heeft in dit proces mee verantwoordelijkheid genomen en meegedacht.

De meeste aandacht ging uit naar de administratieve organisatie van het vak Allround. Dit is het nieuwe beroepsgerichte vak in tl. Hiervoor was en is veel kennisdeling nodig.

Afdeling vwo 1 t/m 3

In 2018 is het talentprogramma voor vwo-leerlingen helemaal uit ontwikkeld en gestart voor de leerlingen. Het blijkt in een behoefte te voorzien nu de leerlingen daadwerkelijk bezig zijn. Dit betreft een programma voor meer- en hoogbegaafde leerlingen. Daarnaast heeft de Eureka-klas een samenwerking met het PO-besturen CPOB, OPOR en RK-basisonderwijs, heel goede resultaten geboekt. In deze leervorm komen leerlingen uit groep 7 en 8 van verschillende basisscholen één keer per week op het KWC om extra uitdaging te krijgen. Ook is er een initiatief geweest waarin leerlingen met vrijwilligers extra tijd kunnen besteden aan hun opdrachten. Hier is men zeer positief over. De groep heet Los (leren op school).

De samenwerking tussen de conrector en de coördinator heeft zich zeer goed ontwikkeld en verloopt nu soepel. Mede hierdoor is de vernieuwing in het mentoraat succesvol geworden.

De meeste aandacht ging uit naar het in positie komen in de nieuwe directiestructuur en de samenwerking met de coördinator.

Afdeling vwo 4 t/m 6 en havo 5

In 2018 is er een aantal zaken geweest die zeker de moeite van het vermelden waard zijn. Allereerst is het goed om te zien dat Hans Zoutewelle, Jeanine van Biemen en Johan Haasakker in hun rollen van coördinator vwo, havo en examenzaken een belangrijke spil zijn geworden in de contacten met leerlingen, ouders en collega's. De leerlingzaken zijn bij deze collega's in goede handen en ook bij de organisatie rondom toetsen, herkansingen en examens spelen zijn een duidelijke rol.

Hun rol, met name die van Jeanine, is dan ook zeker niet los te zien van de mooie examenresultaten van havo 5 in mei 2018. Omdat één zwaluw nog geen zomer maakt, is een van de eerste aandachtspunten van het in september 2018 gestarte Datateam onderzoeken wat de mogelijke oorzaken kunnen zijn van de goede examenresultaten havo 5, zodat we daar in de toekomst op kunnen sturen. Het Datateam is een groep docenten die nascholing doet over het inzetten van beschikbare data voor resultaatverbetering. Bovendien blijft het een goede ontwikkeling dat we met docenten voortdurend zoeken naar nieuwe modules en nieuwe profielwerkstukken voor met name de vwo-leerlingen. Psychologie is als module inmiddels een vaste waarde. Tot slot zijn er bij de profielwerkstukken ook steeds mooie ontwikkelingen gaande: werkstukken met een duidelijke link naar (de module) psychologie, theatervoorstellingen, een zeer succesvolle Serious Requestweek en – nieuw in het KWC-theater – een drietal PWS-documentaires over maatschappelijk relevante onderwerpen. Bij het maken van de documentaires hebben we gebruik kunnen maken een extern deskundige die leerlingen en begeleidende docenten heeft kunnen helpen bij de totstandkoming.

De meeste aandacht ging uit naar het zoeken naar een goede rolverdeling tussen leidinggevende zijn van individuele docenten en het aansturen van secties. Het gaat in de meeste gevallen goed, dankzij een goede samenwerking met de andere conrectoren h/v.

Afdeling havo 1 t/m 4

Het feit dat havo voldoende en geen goed heeft gekregen van de inspectie door o.a. achterblijvende examenresultaten heeft de afdeling echt bezig gehouden. Een combinatie van teleurstelling, op zoek naar verbeteringen en discussie heeft uiteindelijk geleid tot een verbeterplan voor de havo en vervolgens een prachtig eindexamenresultaat voor de afdeling.

Het verbeterplan havo en het schoolplan brengt 'opdrachten' voor directie, mentoren, secties, docenten met zich mee. In tegenstelling tot het schooljaar 17/18 hebben we deze opdrachten in een startbijeenkomsten met secties en het havo team duidelijk gepresenteerd, gestructureerd en gefaciliteerd via sectiebijeenkomsten, mentorenoverleggen en werkgroepmiddagen.

De conrector heeft veel respect voor de manier waarop mentoren en docenten aan de slag zijn gegaan. Kritisch, dat zeker, maar ook moedig voorwaarts. Het werken met conrectoren en coördinatoren is al gewoner geworden. Leerlingen, ouders en collega's bewandelen steeds beter de juiste weg.

De meeste aandacht is uitgegaan naar verbeterplannen/acties havo. De begeleiding van de leerlingen door mentoren heeft extra aandacht gekregen. Net als elk jaar ging er, ook in 2018, veel aandacht uit naar de werving van nieuwe leerlingen. Hopelijk kunnen we in de toekomst nieuwe afspraken maken met Lek & Linge zodat deze aandacht meer naar onze leerlingen uit kan gaan.

Afdeling praktijkonderwijs

In 2018 werd het initiatief genomen om aan leerlingen in het praktijkonderwijs Entree-onderwijs aan te bieden. In samenwerking met het mbo, ROC Rivor in Tiel. In de zomer zijn 13 leerlingen geslaagd voor het diploma, wat een prachtig resultaat genoemd mag worden. In september 2018 zijn vervolgens weer 17 leerlingen begonnen aan de Entree opleiding. Zij werken eraan om in 1 of 2 jaar het diploma te halen.

Ook de bestendige uitstroom naar werk of leren van alle praktijkleerlingen is een succes. Alle leerlingen die de school hebben verlaten zijn op een goede plek terecht gekomen. In het team is een tweede gedragsspecialist gecertificeerd. De stage-coördinator verliet het team door natuurlijk verloop, maar de overdracht is prima verlopen. Tenslotte is een nieuw keuzevak ingevoerd, namelijk "musical".

De meeste aandacht ging uit naar het ontwerpen en uitvoeren van het Entree-traject samen met ROC Rivor. Omdat praktijkleerlingen normaal gesproken geen diploma halen en dit een valide mbo-diploma is, was er enige zorg dat er onderscheid tussen leerlingen ervaren zou worden, wat demotiverend zou kunnen werken op de andere leerlingen. Dank zij de goede organisatie door de docenten is dit niet gebeurd. Het is algemeen geaccepteerd dat iedereen zijn eigen persoonlijk ontwikkelingsplan volgt.

De KWC Agora Leerroute

In september is de KWC Agora afdeling gestart met 55 leerlingen. Er was een wachtlijst vanwege de grote belangstelling. Gedurende het schooljaar zijn enkele leerlingen van de wachtlijst geplaatst en enkele andere leerlingen uitgestroomd om goede redenen. De leerlingen en de coaches zijn enthousiast. De sfeer in de afdeling is goed. Veruit de meeste leerlingen werken hard en hebben het goed naar hun zin. Ongeveer 10 kinderen hebben een meer directieve manier van coaching nodig om tot presteren te komen. Het voortgangssysteem wordt door de leerlingen goed gebruikt. Als leerlingen een challenge af hebben, moeten zij dit presenteren. Dit levert inspirerende en motiverende momenten op. Hetzelfde geldt voor de inspiratiesessies door ouders. Die zijn goed op gang gekomen. De eerste leerlingen zijn gestart met het afleggen van een deel van het examen.

De meeste aandacht ging uit naar de verwondering dat onderwijs heel anders kan. Daarnaast uiteraard naar het inrichten van de nieuwe afdeling, zowel onderwijskundig als organisatorisch als fysiek, want de leerlingen hebben hun eigen werkplek ingericht. Ook werden al nieuwe coaches geworden die konden starten met de voorbereiding voor het volgende schooljaar. Zij hebben daarvoor een jaar de tijd gekregen met 0,1 fte. De belangstelling voor KWC Agora is buitengewoon groot. Na overleg met het directieteam, het KWC Agora-team, de leerlingen en hun ouders hebben wij besloten om de afdeling niet te snel te laten groeien. Kwaliteit blijft het leidende criterium.

Afdeling bedrijfsvoering

Wat goed ging was de groeiende samenwerking tussen de verschillende afdelingen in de ondersteunende diensten: personeel, financiën, leerling administratie, planning en organisatie, facilitair en ICT. Men is meer dan voorheen bereid om zaken van elkaar over te nemen en samen na te denken over goede oplossingen. Verder is het gelukt om het thema Huisvesting breder dan binnen het KWC op de agenda te krijgen.

De invoering van devices in de vorm van Chromebooks is van start gegaan in samenwerking met het bedrijf de Rent Company en dit gaf een boost aan het BYOD (Bring Your Own Device) plan. De ICT-afdeling heeft hierin een goede ondersteunende rol gespeeld.

De meeste aandacht ging uit naar het opvangen van langdurig ziekteverzuim en het doorvoeren van aanpassingen in de ondersteunende organisatie. Borging van expertise was daarbij een belangrijk doel. Er moeten meer mensen beschikbaar zijn op kritische plekken in de organisatie die elkaars werk kunnen opvangen in geval van ziekte. Daarin zijn goede stappen gezet.

Slagingspercentages

Wat is het driejaarsgemiddelde van het centraal examen per onderwijssoort binnen uw bestuur?

		Examen driejaarsgemiddelde 2015-2017	15-16	16-17	17-18
vmbo-b					
Koningin Wilhelmina College	19QA-004		6,72	6,67	6,63
					6,94
					6,29
vmbo-k					
Koningin Wilhelmina College	19QA-004		6,43	6,26	6,54
					6,48
					6,16
vmbo-(g)t					
Koningin Wilhelmina College	19QA-000		6,48	6,58	6,44
					6,41
					6,19
havo					
Koningin Wilhelmina College	19QA-000		6,26	6,19	6,17
					6,37
					6,27
vwo					
Koningin Wilhelmina College	19QA-000		6,57	6,50	6,79
					6,50
					6,30

Het driejaarsgemiddelde van de slagingspercentages per afdeling volgens de gegevens van scholenopdekaart.

De slagingspercentages in het gebouw Gershwinhof (vmbo b/k) zijn optimaal en duurzaam boven het landelijk gemiddelde. In het gebouw Beethovenlaan is de havo niet op niveau. In 2018 zijn verbeterplannen uitgevoerd die er in ieder geval toe hebben geleid dat de resultaten bij het eindexamen 2018 in den stijgende lijn kwamen.

Resultaten van de interne doorstroom, met name vanuit de kansklassen zijn positief te noemen. Details zijn gerapporteerd in de MaRaP van het vierde kwartaal.

4.7 Internationalisering

Het KWC is een gecertificeerde Global Citizen school vanaf 21 november 2018. Voorheen was dit ELOS. Samenwerken in internationaal verband en wereldburgerschap zijn verankerd in de lesprogramma's en de kernwaarden. Alle leerlingen krijgen via projecten, excursies en uitwisselingen de kans om over letterlijke grenzen te kijken.

In 2018 zijn de lopende uitwisselingen met Noorwegen, Duitsland, Engeland, Spanje, Denemarken, China en India voortgezet. Nieuwe contacten zijn gelegd met twee scholen in Georgië. Er zijn twee nieuwe Erasmus projecten aangevraagd en gehonoreerd. Daardoor is het contact met Turkije nieuw leven ingeblazen via één van de Erasmus projecten.

Leerlingen van havo, vwo en vmbo tl hebben bij hun diploma ELOS-certificaten uitgereikt gekregen. In de havo was dit voor het eerst een aanzienlijke groep.

4.8 Samenwerking

Op het KWC staan we open en hebben we oog voor mogelijkheden om het onderwijs en de leeromgeving te versterken in samenwerking met andere partijen. De school maakt zo deel uit van de samenleving in Culemborg en omstreken en dat vinden we erg belangrijk.

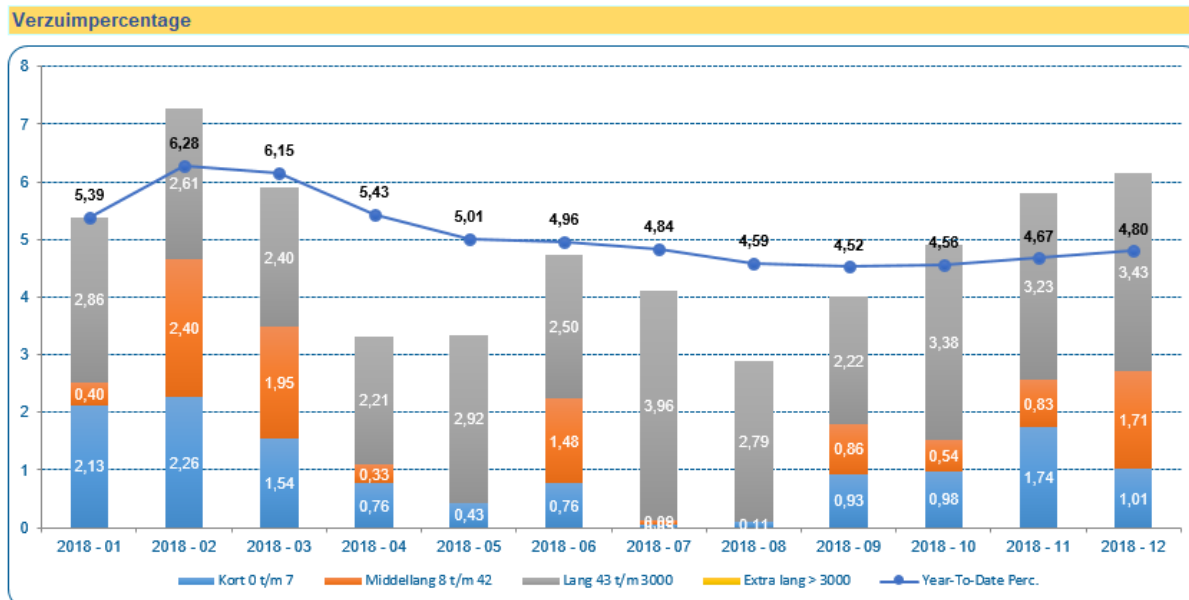
Met de volgende partijen wordt intensief samen gewerkt:

- ROC Rivor in Tiel. Doorgaande leerlijnen vanuit het vmbo naar het mbo en de Entree opleiding voor praktijkleerlingen op het KWC.
- Basisscholen. Met name het bestuur CPOB, waarmee verschillende pilots worden uitgevoerd die als doel hebben de doorgaande leerlijn vanuit het primair onderwijs te verbeteren,
- Lerarenopleidingen Hogeschool Utrecht Archimedes en universiteit Utrecht. Ook met het bestuur CVO-AV, voortgezet onderwijs in Alblasserwaard, Gorinchem en Leerdam, waarmee in 2018 de gezamenlijke opleidingsschool Rivierenland (OSR) is gestart.
- Universiteit Utrecht en hogeschool Archimedes via U-talent, een talentprogramma voor vwo- en havoleerlingen. Doel is de doorgaande leerlijn naar het vervolgonderwijs te verbeteren.
- De Kring Culemborgse bedrijven (KCB) voor projecten rondom ondernemend leren middels het Entreprenasium op het KWC.
- Het bestuur SOML in Noord Limburg in verband met de ontwikkeling van KWC Agora leren. Daarnaast de vijf andere schoolbesturen die ook in 2018 zijn gestart met een Agora-leerroute.
- De gemeente Culemborg vanuit haar verantwoordelijkheid voor onderwijs en jeugd in Culemborg, maar ook in projecten, zoals het stimuleren van de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt.
- Educatieve partners in de vorm van scholen het buitenland (zie onder Internationalisering). Daarnaast is een deel van de professionalisering met buitenlandse partners door middel van job shadowing uitgevoerd.
- Het Nuffic, ten behoeve van de netwerken voor Global Citizen school en tweetalig onderwijs.
- Scholen voor voortgezet onderwijs in de regio, met name: Lek & Linge in Culemborg/Geldermalsen en het Linge college in Tiel.

4.9 Personeel

Het ziekteverzuim had de intense aandacht in 2018. Het is gestegen van 3.42 in 2017 naar 4.8 in 2018. Gedurende het jaar zijn maatregelen ontwikkeld en in uitvoering genomen. Deze maatregelen worden uitgebreid en vervolgd.

Hieronder het verzuimpercentage inclusief gedeeltelijke betermeldingen. De staven geven het verzuimpercentage per maand, de lijn geeft het gemiddelde tot en met de maand weer.

In vervolg op het vorige jaarverslag zijn er nog wat andere gegevens over personeel die we hier willen weergeven, omdat er een trend uit afgeleid kan worden:

Leeftijdsopbouw (december 2018)

Leeftijd	15-25	25-35	35-45	45-55	55-65	65+
aantal medewerkers	6	40	39	38	75	7
in procenten	3%	20%	19%	19%	36%	3%

Het KWC kiest, waar mogelijk, voor het aantrekken van jonge docenten, maar waar noodzakelijk ook voor het aantrekken van oudere ervaren docenten. De huidige oververtegenwoordiging in de categorie 55-65 jaar heeft als voordeel dat de verwachte krimp in de komende jaren opgevangen kan worden door natuurlijk verloop als gevolg van het bereiken van de AOW-leeftijd. Door het overig natuurlijk verloop te vervangen door jong personeel zal er een gelijkmatiger verdeling ontstaan.

Natuurlijk verloop door AOW ten opzichte van de verwachte leerlingendaling

Kalenderjaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Vermindering bruto fte in % tov 1-1-2019	-3%	-5%	-7%	-9%	-12%	-20%	-24%	-26%
Vermindering ln.aantal in % van 1-10-2018	0%	-3%	-5%	-5%	-9%	-13%	-15%	-18%

De krimp ten gevolge van de verwachte leerlingendaling is lager dan de afname van de aanstellingen als gevolg van het bereiken van de AOW-leeftijd.

Flexibele Schil

Schooljaar	vast	tijdelijk	fte totaal	flex. schil
2013 - 2014	135,4	14,7	150,1	10%
2014 - 2015	131,5	18,1	149,6	12%
2015 - 2016	131,8	25,5	157,3	16%
2016 - 2017	135,4	22,9	158,3	14%
2017 - 2018	129,9	27,3	157,2	17%
2018 - 2019	133,9	24,0	157,9	15%

Een flexibele schil van minimaal 10% is noodzakelijk om een plotselinge sterke daling van de aanmelding van nieuwe leerlingen en/of fluctuaties in vakkeuzes op te vangen.

Verdeling OP – OOP – Directie

Datum	OP		OOP		Dir/Man		AOP		Leerlingen
	vast	tijdelijk	vast	tijdelijk	vast	tijdelijk	vast	tijdelijk	aantal
1-10-2008	103,4	18,0	6,9	1,6	15,0	0,1	32,7	3,3	1856
1-10-2018	92,4	20,9	10,2	1,0	8,9	0,0	23,6	2,1	1697
in % van 2008	93%		131%		59%		71%		90%

Het Onderwijsondersteunend personeel wordt gesplitst in OOP (direct Onderwijs Ondersteunend Personeel, zoals onderwijsassistenten) en AOP (Algemeen Ondersteunend Personeel, zoals administratief en facilitair personeel). De daling bij het AOP is het gevolg van bewust ingezet beleid, waarbij er minder wordt ingezet op administratieve en facilitaire ondersteuning en meer op directe onderwijsondersteuning. De daling bij directie/management is het gevolg van diverse aanpassingen in het management.

Aandeel personele kosten ten opzichte van de totale opbrengst

Kalenderjaar	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Gemiddelde
Personeel	79,4%	78,1%	75,6%	77,3%	79,2%	79,5%	77,7%	76,2%	77,9%
Overige kosten	20,4%	20,5%	22,1%	21,9%	21,9%	20,9%	20,9%	21,1%	21,2%
Resultaat	0,2%	1,4%	2,3%	0,8%	-1,1%	-0,3%	1,4%	2,8%	0,9%

Streefcijfer voor het resultaat is +1%, het aandeel Personele lasten is dan maximaal 78%.

4.10 Huisvesting

Het KWC heeft de beschikking over twee schoolgebouwen:

- de Gershwinhof (bouwjaar 2004 = 5.112 m²).
- de Beethovenlaan (bouwjaren 1969, 1976, 1994 en 2006 = totaal 12.287 m²).

Het gebouw aan de Gershwinhof is de thuishaven voor de opleidingen Praktijkonderwijs en vmbo Basis en Kader.

Gebouw Gershwinhof

Op de Beethovenlaan zijn de opleidingen vmbo-Theoretische Leerweg (voorheen MAVO), het havo en het vwo (Atheneum en Gymnasium) gehuisvest. De gymnastieklokalen en het eigen sportterrein bevinden zich alle op de Beethovenlaan. Het KWC besteedt veel aandacht aan sportlessen. Een aantal specifieke lessen vindt in een sportschool plaats en de eerstejaars leerlingen krijgen zwemles in het zwembad in Culemborg. In 2016 is in verband met de ouderdom en de hoge kosten van onderhoud de buitengymzaal uit 1976 buiten gebruik gesteld en in 2017 overgedragen aan de gemeente. In het voorjaar 2018 is deze zaal gesloopt. Sinds de buiten gebruikstelling kan de school gebruik maken van vervangende ruimte in een sporthal op 5 minuten fietsafstand van de school. Door het wegvallen van deze gymzaal is een tekort ontstaan aan opbergruimte voor de buitenmaterialen. Hiervoor is in 2018 een kleine aanbouw aan de gang bij twee gymzalen gebouwd. Deze aanbouw bestaat uit twee ruimtes die ook kunnen dienen als tijdelijke kleedkamer in de examenperiode en er van het eigen sportveld gebruik gemaakt wordt. Tegelijk met deze aanbouw zijn de kleedkamers in dit deel van het gebouw in het kader van Groot Onderhoud aangepast. Zo zijn het aantal douches verminderd en is gekozen voor een andere warmwatervoorziening met minder kans op legionella. Tevens zijn de 24 jaar oude CV-ketel en boilers verwijderd en is de verwarming aangesloten op de CV van het hoofdgebouw. Bij de bouw was uitgegaan van regelmatige avondverhuur en om die reden was een eigen CV-ketel aangebracht, maar in de afgelopen 10 jaar heeft verhuur slechts sporadisch plaatsgevonden. Het aansluiten op de hoofd-CV moest via het plafond van een lesplein, daarna zijn op het betreffende lesplein conform het Groot Onderhoud de systeemplafonds vervangen, zijn de inblaasroosters voor de luchtventilatie vervangen, met als doel het geluid te verlagen en zijn de tl-buizen vervangen door ledverlichting. Hierbij is het lichtniveau omhoog gebracht naar de laatste normen.

Het instandhouden van de gebouwen vraagt twee keer zo veel als aan materiële bekostiging wordt ontvangen. Met name het Groot Onderhoud is in verband met de oude gebouwdelen aan de Beethovenlaan een zware post voor de school. De bekostiging voor de huisvesting is voor VO-scholen, zeker in situaties waar er sprake is van renovaties, ontoereikend. Er bestaat geen wettelijke richtlijn met betrekking tot renovaties, wel is er een principeakkoord tussen VO- en PO-raad met de Vereniging Nederlandse Gemeenten gesloten, waardoor renovatie een juridische status krijgt en renovaties die leiden tot een levensduurverlenging van tenminste 25 jaar (deels) voor rekening van de gemeente komen. Probleem blijft dat alle partijen van mening zijn dat er te weinig geld vanuit de rijksoverheid beschikbaar wordt gesteld voor onderhoud en renovatie. De schoolleiding heeft dit in 2018 onderwerp van gesprek gemaakt met de gemeente, mede naar aanleiding van de wens van de gemeente om alle gemeentegebouwen energieneutraal te krijgen. De directie wil daar graag in meewerken, maar voor het gebouw Beethovenlaan lijkt dit een te grote investering te worden. Samen met de gemeente wordt gekeken welke mogelijkheden er zijn om een aantal doelen te verwezenlijken: ouderdom en hoge onderhoudskosten deel Beethovenlaan, energie-neutrale gebouwen en voorkomen van leegstand door de verwachte toekomstige autonome krimp van het leerlingenaantal. Conform de uitgangspunten in voorgaande jaren worden onderhoudskosten die te maken hebben met renovatie van afgeschreven gebouwdelen wel benoemd, maar buiten de Voorziening Groot Onderhoud gehouden. Hiermee loopt de school vooruit op de te verwachten uitwerkingen van het principeakkoord omtrent renovaties. De voorziening is in de afgelopen twaalf jaar, ondanks de diverse activiteiten, gestegen van € 1.050.000 begin 2007 naar € 1.560.000 eind 2018.

Gebouw Beethovenlaan

4.11 Financieel

Resultaat in vergelijking met de begroting

De jaarrekening 2018 sluit met een positief exploitatieresultaat van ruim € 375.000. Dit is € 260.000 hoger dan begroot. De belangrijkste oorzaken van het verschil met de begroting zijn:

Baten

- Rijksbijdragen personeel: de bekostiging lag € 265.000 boven de verwachting doordat er slechts met een beperkte loonruimte rekening was gehouden.
- Rijksbijdragen materieel: deze kwam € 65.000 boven het begrote bedrag, grotendeels door een andere inschrijving van onze TL/gemengde leerweg leerlingen in het vmbo als gevolg van de veranderde opleidingsstructuur.
- Baten detacheringen, de detacheringen voor het schooljaar 18-19 waren bij het maken van de begroting nog niet duidelijk en waren daarom € 28.000 lager ingeschat.
- Baten 2^e geldstroom: ouderbijdragen en excursies € 120.000 hoger dan begroot, omdat er in het schooljaar 2017-2018 een wijziging heeft plaats gevonden in de klassen en de periode waarin de havo-vwo bovenbouwklassen een buitenlandreis maken.

Lasten

- De Personele Lasten waren € 120.000 lager door een lagere GPL dan verwacht.
- De Afschrijvingslasten zijn € 20.000 hoger dan begroot doordat investeringen van eind 2017 tijdens de begroting onvoldoende waren mee begroot.
- De Huisvestingskosten zijn € 135.000 hoger dan begroot. Belangrijkste oorzaak hiervan is de ophoging met € 100.000 van de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening groot onderhoud als gevolg van nieuwe berekeningen en verwachtingen. Ook het reguliere onderhoud is ruim € 35.000 hoger dan begroot.
- Van de overige lasten zijn de Lasten 2^e geldstroom € 120.000 hoger dan begroot, conform de baten.

De belangrijkste afwijking zit in de rijksbijdrage Personele Baten. Hieraan liggen twee oorzaken ten grondslag: hogere normbedragen voor personeel en materieel dan verwacht en een gunstiger verdeling van het aantal leerlingen het vmbo dan begroot.

De Personeelslasten zijn ondanks de nieuwe cao-maatregelen lager dan verwacht, en bleef daardoor ruim binnen de begroting. Het personeelsbestand is per 1 augustus met 0,9 fte (=0,5%) gestegen, terwijl het aantal leerlingen per 1 augustus met 0,6% is gedaald. De oorzaak hiervan is een eenmalige hogere inzet van personeel in de eerste helft van het schooljaar 2018-2019.

Het begroten van de benodigde toevoeging aan de voorziening voor het opnemen van spaarverlof blijft bijzonder lastig.

Het berekenen kan pas na afsluiting van het boekjaar als alle opgenomen uren tot 31 december zijn verwerkt, terwijl de opbouw van deze uren op schooljaarbasis plaatsvindt. Om deze reden zijn de tussentijdse forecasts op dit vlak niet 100% voorspellend. Dit onderdeel in de cao dat ingevoerd is ter verlichting van de werkdruk levert een stevige hoeveelheid administratie op. Met ingang van het schooljaar 18-19 moeten de oudste gespaarde uren in geld worden omgerekend en bij opname van uren is het dan geldende salaris bepalend voor het uurtarief. Hierdoor ontstaat er een administratie, deels in geld en deels in uren, welke voor menige werknemer volstrekt ondoorzichtig is.

De groei van de baten van de 2^e geldstroom heeft o.a. te maken met een verplaatsing van de buitenlandreizen van de voor-examenklassen, waardoor er meer reizen in 2018 zijn gerealiseerd. Het verlies op de 2^e geldstroom wordt voornamelijk veroorzaakt door de kantine: de personeelskosten kunnen niet volledig worden terug verdiend. Het verlies is gelijk aan begroot.

Resultaat 2018 in vergelijking met 2017

Baten

Belangrijkste verschil zijn de baten voor Personeel en Materieel, dit leverde ten opzichte van 2017 in 2018 € 640.000 meer Lumpsum en Prestatiebox op. Een vooruit ontvangen bedrag van € 65.000 van het Samenwerkingsverband is als bate doorgeschoven naar 2019 i.v.m. nog uit te voeren activiteiten. Door een verschuiving van het moment waarop een aantal voor-examenklassen een buitenlandreis maken, zijn er in 2018 voor € 120.000 extra opbrengsten in de 2^e geldstroom gerealiseerd die oorspronkelijk in 2017 begroot waren. De baten van € 3.689 inzake de Regeling aanvullende bekostiging technisch vmbo 2018-2019 is in 2018 gebruikt voor de planvorming en de aanvraag vervolgsubsidie.

Lasten

De Personeelslasten zijn gestegen met € 280.000, de Afschrijvingen zijn met € 7.000 gedaald en de Huisvestingskosten met € 135.000 gestegen als gevolg van een hogere dotatie Voorziening Groot Onderhoud en hogere kosten regulier onderhoud. De Overige lasten met € 170.000, waarvan € 120.000 als gevolg van de verschuiving van de buitenlandreizen. De overige € 50.000 verhoging wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere lasten voor de (digitale) leermiddelen.

De kosten voor WW-uitkeringen als gevolg van ontslag worden jaarlijks in de begroting opgenomen en de werkelijke kosten worden verantwoord in de jaarrekening. Het bestuur is van mening dat de lumpsum hierin voorziet, zodat inkomsten en uitgaven parallel lopen en het vormen van een voorziening niet nodig is. Bij het aanbieden van contracten wordt rekening gehouden met de wettelijke termijnen waarop mensen recht zouden kunnen krijgen op een WW-uitkering. Indien mogelijk wordt getracht binnen de termijnen te blijven zodat er geen WW-verplichtingen kunnen ontstaan. Van oud-medewerkers die in de WW lopen wordt regelmatig gecontroleerd of deze medewerkers passen in een nieuwe vacature. Dit gebeurt niet met medewerkers die na een periode van tijdelijke aanstellingen op grond van functioneren geen vaste aanstelling hebben gekregen.

Financiële baten en lasten

De rentebaten zijn als gevolg van de verder gedaalde rentestanden € 4.000 lager dan in 2017, daarmee zijn ze voor het vierde jaar op rij ongeveer gehalveerd. De financiële lasten bestaan volledig uit bankkosten en zijn beperkt hoger door extra buitenlandse betalingen.

Resultaat

Als gevolg hiervan is er in 2018 ten opzichte van 2017 een resultaatverbetering van bijna € 200.000.

Toekomstverwachtingen 2019

De jaarlijkse ontwikkeling van aantal aanmeldingen kent een wisselend verloop. Een jaarlijks aantal aanmeldingen van 350 (inclusief instroom in hogere leerjaren) is nodig om als school een stabiel aantal leerlingen te houden.

Het aantal aanmeldingen kende in het verleden echter een zeer wisselend verloop, de laatste jaren lijkt daar echter wel een stabilisatie in te zijn ontstaan, dit ondanks de autonome leerlingendaling in het voedingsgebied:

<u>Jaar</u>	<u>Aanmeldingen</u>	<u>Aantal lln per 1-10</u>
2013	350	1676
2014	313	1634
2015	401	1693
2016	324	1663
2017	340	1707
2018	358	1697

Momenteel lijken de aanmeldingen voor klas 1 in 2019 tussen de 370 en 380 uit te komen. Dit laatste aantal is gezien de inmiddels verminderde populatie in ons voedingsgebied beduidend hoger dan verwacht. De sterk wisselend aantal aanmeldingen in het verleden zorgen ook voor een wisselend aantal leerlingen in de examenklassen. In schooljaar 2018-2019 is het aantal examenkandidaten in sommige opleidingen relatief hoog, maar door het huidige hoge aantal aanmeldingen en de hoge instroom in hogere leerjaren (o.a. in Agora) zal het aantal leerlingen in 2019 op het KWC stijgen in plaats van dalen. In de prognose was uitgegaan van een daling naar 1662, maar door de hogere instroom kunnen dat 40 tot 50 leerlingen meer worden.

Duidelijk is dat de twee scholen voor VO in Culemborg communicerende vaten zijn, de groei van de ene school in een jaar veroorzaakt krimp bij de andere school en in het jaar erna volgt dan vaak een tegenreactie.

De toekomst is daarom onzeker: een terugloop van het aantal potentiële leerlingen in het voedingsgebied, de in 2016 gestarte nieuwe PC-school voor vmbo-tl en havo in Geldermalsen en de stevige concurrentie van de gefuseerde scholen in Geldermalsen en Culemborg zorgen ervoor dat het KWC zijn uiterste best moet blijven doen om zijn marktaandeel te handhaven.

Gezien de wisselende ontwikkelingen van het leerlingenaantal de laatste jaren en de verwachte terugloop van het aantal potentiële leerlingen blijft het noodzakelijk met een flexibele schil te werken in het personeelsbestand. Doelstelling is om deze schil gemiddeld boven de 10% te houden: dit percentage geeft een veilige marge om bij krimp het aantal formatieplaatsen in gelijke mate af te laten nemen.

Balans per 31 december 2018

Liquiditeit

De liquiditeitsratio ultimo 2018 gestegen van 1,7 naar 1,8. Deze verhoging is een gevolg van de hogere bekostiging die niet geheel is uitgegeven.

Op basis van landelijke criteria voor het onderwijs (VO-raad: tussen 0,5 en 1,5 en anderen geven aan tussen 1,5 en 2,0) is de directie van mening dat de liquiditeitspositie ruim voldoende is. De verwachting is dat hij in de toekomst rond de 2,0 blijft.

Solvabiliteit

De solvabiliteit is dankzij het positieve resultaat van 2018 gestegen van 39,3% naar 41,9%. Daarmee blijft de solvabiliteit ruim boven de signaleringsgrens van 20%.

Weerstandvermogen

Voor het weerstandvermogen zijn tussen OC&W en de VO-Raad afspraken gemaakt ten aanzien van de signaleringsgrenzen. Op grond hiervan kan de reservepositie van de instelling worden beoordeeld. Afspraak is dat het weerstandvermogen tussen de 10% en 40% mag zijn.

Op basis van een achttiental geformuleerde risicogebieden heeft de directie in de meerjarenbegroting 2014 - 2021 het risicoprofiel vastgesteld als bovengemiddeld tot hoog. Hierbij is geen rekening gehouden met de relatief hoge flexibele schil in het personeelsbestand. Het risicoprofiel is bepalend voor het gewenste weerstandvermogen, bij dit risicoprofiel zal het weerstandvermogen moeten groeien naar 20%. Het verloop in de afgelopen jaren ziet er als volgt uit:

2011	13,5%
2012	15,4%
2013	17,1%
2014	17,9%
2015	17,0%
2016	16,0%
2017	16,7%
2018	18,3%

Om het weerstandvermogen richting de 20% te laten groeien, is in 2016 door de directie besloten dat er jaarlijks een positief resultaat van tenminste 1% moet worden begroot. In de meerjarenbegroting is te zien dat het weerstandvermogen in 2020 de 20% behaald.

Kapitalisatiefactor

De commissie Don heeft op verzoek van de minister uitspraken gedaan over de vermogenspositie van onderwijsinstellingen. Naast het weerstandvermogen heeft de commissie Don een extra kengetal geïntroduceerd, de zogenaamde Kapitalisatiefactor: (het balanstotaal -/- gebouwen en terreinen) gedeeld door totale baten. Er zijn verschillende signaleringsgrenzen voor kleine en grote besturen. Het bestuur van een school met de grootte van het KWC wordt gezien als een groot bestuur. Voor dergelijke besturen stelt de commissie Don een maximum voor van 35% als signaleringsgrens. Boven deze grens kan er sprake zijn van onnodig oppotten van onderwijsgelden.

Het KWC valt vanaf de introductie van dit kengetal onder de signaleringsgrens van de commissie Don. De afgelopen jaren zag het verloop er als volgt uit:

2011	26,7%
2012	31,8%
2013	33,3%
2014	32,1%
2015	30,9%
2016	29,0%
2017	30,4%
2018	31,4%

Bestemming exploitatieresultaat

Het exploitatieresultaat gaat voor een deel ten laste van de Algemene Reserve omdat een aantal Bestemmingsreserves vrijvallen, aangezien de betreffende posten inmiddels zijn verwezenlijkt. De bestemmingsreserve privaat voor KWC Kansrijk wordt verhoogd met de ontvangen bijdragen van ouders, verminderd met de in dit boekjaar uitgegeven bedragen.

Begroting 2019 in vergelijking met exploitatie 2018

	<u>Begroting 2019</u>	<u>Exploitatie 2018</u>
BATEN		
3.1 Personeel	12.885.124	12.775.114
3.1 Materieel	2.162.624	1.998.553
3.4 Baten in opdracht van derden	0	3.498
3.5 Verhuur, detachering	104.000	120.298
3.5 Bijzondere baten	62.178	94.910
3.5 Deelnemersbijdragen (2e geldstroom) incl. kantine	606.586	677.276
5.0 Financiële baten	1.250	1.304
Totaal baten	15.821.762	15.670.953
LASTEN		
4.1 Personele lasten	12.345.558	11.922.108
4.2 Afschrijvingen	472.000	451.638
4.3 Huisvestingslasten	999.125	973.361
4.4 Overige lasten (adm&beheer en onderwijs)	1.204.633	1.227.887
4.4 Overige lasten (2e geldstroom) incl. kantine	647.461	716.859

5.0 Financiële lasten	1.750	2.317
Totaal lasten	15.670.527	15.294.170
Saldo exploitatie	151.235	376.783

4.12 Continuïteitsparagraaf

Zoals elk jaar is eind 2018 de prognose voor het aantal leerlingen voor de komende 10 jaar gemaakt. Als basis zijn de verwachte instroomgegevens van de gemeente Culemborg (Postmus) en die van DUO gebruikt. Daarnaast is gewerkt met de eigen doorstroomcijfers op basis van de leerlingenaantallen per 1 oktober 2018. Qua instroom is gewerkt met drie scenario's, waarbij de aanmeldingen in de komende jaren elk jaar afnemen ten opzichte van het jaar ervoor. Het aantal voor 2019 is als volgt bepaald:

- negatief = minder aanmeldingen dan in 2018 (320)
- positief = bijna conform de instroom in 2018 (345)

Het gemiddelde tussen positief en negatief (332) is in de berekeningen opgenomen (op 18 maart 2019 waren er echter 370 aanmeldingen voor klas 1, waardoor het totaal aantal leerlingen in 2019 niet zal dalen maar zelfs zal stijgen! Op basis van deze instroomcijfers zijn voor de komende jaren prognoses bekend van de leerlingenaantallen. Op basis van die cijfers wordt de lesbehoefte bepaald en de inzet van het Onderwijsgevend Personeel. In onderstaande cijfers voor personeel is rekening gehouden met het natuurlijk verloop en de mogelijkheden die de flexibele schil biedt om bij krimp het personeelsbestand te verminderen.

Verwachtingscijfers	gegevens per 31 december:					
	t-1 2017	t 2018	t+1 2019	t+2 2020	t+3 2021	
Personele bezetting in fte						
Management/Directie	Directie	8,9	8,9	8,9	7,9	7,7
Onderwijzend Personeel		112,1	112,5	109,0	107,5	107,5
Overige medewerkers	OOP	9,3	11,0	11,0	10,6	10,4
	AOP	27,8	26,4	26,4	26,4	26,4
		37,1	37,4	37,4	37	36,8
Totaal		158,1	158,8	155,3	152,4	152
Leerlingenaantallen						
	HAVO/VWO	1035	956	918	860	836
	AGORA	0	55	113	168	214
	VMBO/PrO	672	686	632	616	596
Totaal		1707	1697	1663	1644	1646
Kengetallen:						
	Leerling - Personeel Ratio	10,8	10,7	10,7	10,8	10,8
	Leerling - Leraar ratio	15,2	15,1	15,3	15,3	15,3

Bovenstaande cijfers zijn een momentopname per 31 december, hierdoor wijken de cijfers over 2018 beperkt af van de gemiddelde schooljaarcijfers in hoofdstuk 4.7.

Meerjarenbegroting 2018-2023

Sinds 2015 wordt de Meerjarenbegroting jaarlijks toegevoegd aan de begroting voor het volgende jaar. Op deze wijze heeft de Raad van Toezicht de noodzakelijk goedkeuring van de Meerjarenbegroting al gegeven voordat deze cijfers in het jaarverslag worden opgenomen. Het gevolg is dat ook de leerlingaantallen voor het eerstvolgende jaar een prognose zijn en de ervaring leert dat de aanmeldingen fors kunnen fluctueren.

In de Meerjarenbegroting is voor 2019 uitgegaan een lager aantal aanmeldingen als gevolg van de autonome daling van het aantal kinderen in het voedingsgebied van de school. Daarnaast wordt rekening gehouden met een relatief hoge uitstroom door het hoge aantal examenleerlingen: gevolg is dat het aantal leerlingen in 2019 fors zou afnemen. De cijfers blijken in maart 2019 echter fors af te wijken van de prognose, het leerlingenaantal zal in 2019 niet dalen, maar juist stijgen.

In de Meerjarenbegroting is uitgegaan van grotendeels proportioneel veranderende baten en lasten als gevolg van het leerlingenaantal. De Afschrijvingslasten zijn de afgelopen jaren als gevolg van het gevoerde investeringsbeleid verminderd. In de Meerjarenbegroting is deze dalende tendens niet meer zichtbaar, aangezien de investeringen nu op het verwachte minimum staan. De Personeelskosten nemen als gevolg van de verplichte jaarlijkse periodieken met een 0,5% toe, de Huisvestingslasten blijven constant. Er is geen rekening gehouden met prijsstijgingen of verhoging van salarisschalen als gevolg van cao-onderhandelingen, evenmin met extra bekostiging als gevolg van dit soort verhogingen. Op basis van de leeftijdsopbouw van het personeel mag verwacht worden dat er geen problemen zijn met boventaligheid van personeel bij de verwachte langzame krimp.

De door de VO-raad 'Verwachte relevante financiële mutaties' zoals die in november 2018 bekend waren, zijn in de Meerjarenbegroting meegenomen. Het dalende exploitatieresultaat ontstaat voor een belangrijk deel door de constante Huisvestingslasten, het dalende leerlingenaantal en de verminderde inkomsten als gevolg van het plan voor vereenvoudiging van de bekostiging. De kosten voor de Huisvesting (inclusief Groot Onderhoud) zijn op de langere termijn voor de school niet verantwoord. De oorzaken hiervoor liggen voornamelijk in de lagere inkomsten als gevolg van de verwachte leerlingendaling en de hoge kosten voor onderhoud en instandhouding. De hoge kosten worden veroorzaakt door zowel de ouderdom als de constructie van het gebouw aan de Beethovenlaan. De directie en de RvT hebben zich in het verleden beraden op welke wijze deze hoge lasten in de komende jaren kunnen worden opgevangen of verminderd. In eerste instantie wordt getracht de vrijkomende ruimten aan te bieden aan andere partijen door andere vormen van onderwijs binnen onze muren mogelijk te maken. Indien dat niet of onvoldoende lukt, ligt de oplossing in het afstoten van bepaalde gebouw-delen. Omdat deze mogelijke oplossingen mede afhankelijk zijn van externe partijen, hebben ze nog niet kunnen leiden tot concrete toekomstige oplossingen. Om die reden zijn ze bewust niet in deze Meerjarenbegroting verwerkt. Het dalende exploitatieresultaat moet in dit kader gezien worden als een duidelijke waarschuwing. De mate en de snelheid waarin het KWC last zal hebben van de autonome leerlingendaling is hierin een zeer lastige te voorspellen factor. Inmiddels is duidelijk dat het leerlingenaantal zich juist positief ontwikkelt doordat het KWC een toenemend marktaandeel weet te verkrijgen. Voorzichtigheid is in deze wel geboden, daarom zijn de lopende gesprekken met de gemeente over de huisvesting aan de Beethovenlaan voor de lange termijn belangrijk om ook op financieel gebied het KWC gezond te houden.

Meerjarenbegroting 2019-2024

Meerjarenbegroting						
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Leerlingenaantal	1.697	1662	1643	1645	1591	1539
BATEN						
Personeel	12.971.624	12.703.343	14.631.370	14.611.726	14.096.108	13.600.347
Materieel	2.180.124	2.135.160				
Overige baten	62.178	62.178	62.178	62.178	62.178	62.178
Baten 2e geldstroom	606.586	594.075	587.284	587.999	568.697	550.110
Financiële baten	1.250	1.000	0	0	0	0
Totaal	15.821.762	15.495.757	15.280.832	15.261.903	14.726.983	14.212.635
LASTEN						
Personele lasten	12.345.558	12.050.358	11.911.855	11.931.435	11.537.795	11.158.734
Afschrijvingen	472.000	472.000	472.000	472.000	472.000	472.000
Huisvestingslasten	999.125	999.125	999.125	999.125	999.125	999.125
Overige lasten	1.204.633	1.181.059	1.168.586	1.169.899	1.134.449	1.100.313
Overige lasten (2e geldstroom) incl. kantine	647.461	634.107	626.858	627.621	607.019	587.179
Financiële lasten	1.750	1.700	1.600	1.500	1.500	1.400
Totaal	15.670.527	15.338.349	15.180.024	15.201.580	14.751.888	14.318.751
Saldo exploitatie	151.235	157.407	100.807	60.323	-24.905	-106.116
Specificatie exploitatieresultaat:						
- Personeel	626.065	652.985	2.719.514	2.680.291	2.558.314	2.441.613
- Materieel	-495.634	-517.024	-2.639.711	-2.641.024	-2.605.574	-2.571.438
- Overige baten	62.178	62.178	62.178	62.178	62.178	62.178
- 2e geldstroom	-40.875	-40.032	-39.574	-39.622	-38.322	-37.069
- Financiële baten & lasten	-500	-700	-1.600	-1.500	-1.500	-1.400
Resultaat	151.235	157.407	100.807	60.323	-24.905	-106.116

In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met een wijziging van de bekostiging in 2021, er komt dan waarschijnlijk één bekostiging voor Personeel en Materieel. De in 2018 verwachte negatieve effecten van deze stelselwijziging zijn in de jaren vanaf 2021 verwerkt.

Meerjaren Balansgegevens 2018-2024

Balans per einde boekjaar							
* € 1,-	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Activa							
Vaste Activa							
Materiële vaste activa	3.392.270	3.420.270	3.398.270	3.426.270	3.404.270	3.432.270	3.410.270
Financiële vaste activa	0	0	0	0	0	0	0
Totaal vaste Activa	3.392.270	3.420.270	3.398.270	3.426.270	3.404.270	3.432.270	3.410.270
Vlottende activa							
Vorderingen	201.388	181.892	178.140	176.104	176.318	170.530	164.957
Liquide middelen	3.232.049	3.215.795	3.033.947	3.176.183	2.980.969	2.941.757	2.727.130
Totaal vlottende activa	3.433.437	3.397.687	3.212.087	3.352.287	3.157.287	3.112.287	2.892.087
Totaal Activa	6.825.707	6.817.957	6.610.357	6.778.557	6.561.557	6.544.557	6.302.357
Passiva							
Eigen Vermogen	2.860.189	3.011.424	3.168.831	3.269.638	3.329.961	3.305.056	3.198.940
Voorzieningen	2.046.698	2.036.698	1.826.698	1.991.698	1.771.698	1.751.698	1.506.698
Langlopende Schulden	0	0	0	0	0	0	0
Kortlopende Schulden	1.918.820	1.769.835	1.614.828	1.517.221	1.459.898	1.487.803	1.596.719
Totaal	6.825.707	6.817.957	6.610.357	6.778.557	6.561.557	6.544.557	6.302.357

De Liquide Middelen zullen ten opzichte van de stand per 31-12-2018 dalen als gevolg van de verwachte hogere uitgaven aan Groot Onderhoud. De Kortlopende Schulden bestaan voornamelijk uit vooruit ontvangen bedragen (subsidies en ouderbijdragen) en verplichtingen voor vakantiegeld en bindingstoelagen. Ook de toename van het Eigen Vermogen is het gevolg van de geprognostiseerde exploitatieoverschotten. Gezien de verwachte krimp zal dit, bij ongewijzigd beleid, gaan afnemen. De afname van de voorzieningen is het gevolg van de geplande uitgaven voor Groot Onderhoud.

Kengetallen

Kengetallen	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Signaalwaarde
Kapitalisatiefactor	31,4%	31,1%	31,1%	33,3%	32,6%	34,4%	34,7%	Kap < 35%
Weerstandsvermogen	18,3%	19,0%	20,4%	21,4%	21,8%	22,4%	22,5%	10% < WV < 40%
Solvabiliteit	41,9%	44,2%	47,9%	48,2%	50,7%	50,5%	50,8%	Solv > 20%
Rentabiliteit	2,4%	1,0%	1,0%	0,7%	0,4%	-0,2%	-0,7%	0% < R < 5%
Liquiditeit	1,8	1,9	2,0	2,2	2,2	2,1	1,8	0,5 < Liq < 1,5

B1 Rapportage aanwezigheid en werking van het risicobeheersings- en controlesysteem.

De planning en control-cyclus van het KWC kent de volgende elementen en cycli:

- Maandelijks een overzicht van uitgaven per budgethouder in vergelijking met de begroting;
- Maandelijks een exploitatie-cockpit per sector ten behoeve van de directie/bestuur;
- Maandelijks worden de financiën in de directie besproken in aanwezigheid van de staffunctionaris Financieel Economische Zaken;
- Managementrapportages, één maal per kwartaal, waarin verslag wordt gedaan over de volgende onderwerpen:
  - ✓ onderwijstijd en lesuitval;
  - ✓ de financiële baten en lasten t/m het betreffende kwartaal in vergelijking met de begroting, vanaf kwartaal twee aangevuld met een forecast voor het betreffende jaar;
  - ✓ de formatie inzet en ziekte- en verzuim cijfers van personeel.
- Begrotingsproces, in oktober/november, waarin aan de hand van de laatste personele inzet de personele uitgaven van het volgende jaar worden begroot. Eventuele knelpunten worden gesignaleerd en moeten leiden tot maatregelen in het volgende schooljaar. De diverse budgethouders maken op basis van een vooraf toegekend budget hun deelbegroting;
- Tevens worden de kosten voor Groot Onderhoud begroot, de benodigde investeringen in overige huisvestingszaken, leermiddelen en ICT;
- In december wordt de Meerjarenbegroting geactualiseerd op basis van de laatste begroting en de actuele bekostigingsinformatie;
- Het Formatieplan in april is op basis van de verwachte leerlingenaantallen, de actuele bekostigingsbedragen en salariskosten, verwachte ziektevervanging en aanpassingen in lessentabellen e.d. Eventuele voorgenomen maatregelen uit de begroting worden dan geëffectueerd.

Deze cyclus werkt goed en draagt bij aan een goed en tijdig zicht op de financiële stand van zaken. Sinds 2016 is de salarisverwerking niet meer uitbesteed, maar wordt dit in eigen beheer uitgevoerd middels een eigen AFAS Profit omgeving. In deze omgeving wordt ook de Financiële administratie uitgevoerd. De mogelijkheid om in AFAS-Insite workflows te implementeren biedt nieuwe waarborgen voor het hanteren van de AO-IB. Naast kostenbeheersing was dit een belangrijk argument voor de keuze van het pakket.

B2 Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden.

In paragraaf 4.1 over het Strategisch Beleid zijn de belangrijke risico's voor de ontwikkeling van het aantal leerlingen beschreven. Deze bestaan uit demografische krimp, de extra concurrentie van de Ida Gerhardt Academie (de nieuwe school voor tl, havo en vwo in Geldermalsen) en het grillige verloop van aanmeldingen. Gezien de ontwikkeling van Passend Onderwijs is de hoogte van de bekostiging van het Leerwegondersteunend Onderwijs de komende jaren niet geheel zeker. Ook de bekostiging vanuit het Samenwerkingsverband voor ondersteuningsactiviteiten op de scholen is geen vaste inkomstenbron. De in 2018 gepresenteerde plannen voor de vereenvoudiging van de bekostiging laten een vermindering van de bekostiging van € 500.000 zien. De vraag is of er nog wijzigingen gaan komen in de plannen voor en na de behandeling ervan in de 2^e kamer.

B3 Rapportage Toezichthoudend orgaan

Onder punt 3.1 op pagina 6+7 heeft de voorzitter van de Raad van Toezicht, de heer R.L. van Brakel verslag gedaan. De Raad van Toezicht en de bestuurder hanteren de "Code Goed Onderwijsbestuur VO" van de VO-raad.

5. Jaarrekening

5.1 Grondslagen voor de jaarrekening

Activiteiten

De Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs Culemborg en Omgeving te Culemborg is het bevoegd gezag van Het Koningin Wilhelmina College (KWC) en de activiteiten bestaan uit het verzorgen van voortgezet onderwijs voor HAVO/VWO en PrO/VMBO.

De stichting is gevestigd op Beethovenlaan 1, 4102 BM Culemborg en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41060415.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs Culemborg en Omgeving zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de jaarrekening

De jaarrekening over 2018 is opgesteld conform de richtlijnen van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en overeenkomstig de verslaggevingsvoorschriften en bepalingen zoals weergegeven in Titel 9 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Tevens is de richtlijn 660 van de Raad voor de Jaarverslaggeving gevolgd. In deze richtlijn zijn voor de sector presentatie-, waarderings- en verslaggevingsvoorschriften geformuleerd.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd volgens het kostprijsmodel.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Rapporteringsvaluta

De bedragen in de tabellen worden gepresenteerd in euro's.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden opgenomen voor de verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

Als ondergrens van de te activeren activa wordt € 500 gehanteerd.

De gebouwen en de daarbij behorende percelen zijn economisch eigendom van de gemeente Culemborg.

Het juridisch eigendom berust bij de stichting. De gebouwen aan de Beethovenlaan en de Gershwinhof zijn deels gefinancierd uit eigen (private) middelen.

Het sportveld, waarvan de Stichting C.V.O. te Culemborg e.o. zowel juridisch als ook economisch eigenaar is, is opgenomen voor de verkrijgingsprijs van € 68.067,-. Het volledige eigendom hiervan is en blijft bij de stichting.

Onder de activa zijn opgenomen de geherwaardeerde inventaris per 1 januari 1998 en de inventaris aangeschaft uit eigen (publieke) middelen.

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingverlies wordt direct als last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst; als die er niet is, wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. De in aftrek te brengen kosten bij het bepalen van de opbrengstwaarde zijn gebaseerd op de geschatte kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de verkoop en nodig zijn om de verkoop te realiseren.

Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief / de kasstroomgenererende eenheid; vervolgens worden deze kasstromen contant gemaakt waarbij een disconteringsvoet wordt gehanteerd.

De disconteringsvoet geeft geen risico's weer waarmee in de toekomstige kasstromen al rekening is gehouden.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht.

Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde en zijn direct opeisbaar.

Eigen vermogen

De algemene reserve (publiek) omvat de gecumuleerde exploitatie resultaten van de eerste geldstroom.

De bestemmingsreserves (publiek/privaat) omvatten door het bestuur voorziene toekomstige grote uitgaven in het kader van investeringen en exploitatie niet zijnde een voorziening.

Het bestemmingsfonds betreft de gecumuleerde exploitatiesaldi van de door ouders/verzorgers vrijwillig betaalde ouderbijdrage.

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld. Voorzieningen worden onderscheiden naar aard en doel. Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Pensioen

De stichting heeft één pensioenregeling. Dit betreft een Nederlandse regeling welke wordt gefinancierd door afdrachten aan pensioenuitvoerders, te weten het bedrijfstakpensioenfonds ABP. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord.

De stichting heeft geen verplichtingen tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van tekorten bij ABP, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Daarom zijn alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar verantwoord in de jaarrekening.

Per 31 december 2018 heeft dit pensioenfonds een dekkingsgraad van 97,1%

Groot onderhoud

De voorziening groot onderhoud is gevormd ter egalisatie van de kosten van groot onderhoud.

Voor uitgaven voor groot onderhoud van gebouwen wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een aantal boekjaren. De toevoegingen aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt.

De Stichting maakt gebruik van de tijdelijke regeling waarbij het voor de boekjaren 2018 en 2019 is toegestaan de jaarlijkse toevoegingen aan de voorziening groot onderhoud te bepalen op basis van het voorgenomen groot onderhoud gedurende de gehele planperiode van het groot onderhoud op het niveau van het onderwijsspan, gedeeld door het aantal jaren waaruit deze planperiode bestaat.

Spaarverlof

De voorziening spaarverlof heeft betrekking op het opgebouwde recht op spaarverlof. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen uit hoofde van spaarverlof is een voorziening gevormd. Betaalde bedragen inzake spaarverlof worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Levensfasebewust personeelsbeleid (LBP verlof)

In de CAO 2016 – 2017 is een persoonlijk budget opgenomen van 50 uur voor elke medewerker en een aanvullend budget van 120 uur voor medewerkers vanaf 57 jaar. Deze uren kunnen ook gespaard worden. Het bevoegd gezag heeft een inschatting gemaakt in hoeverre gespaarde uren tot uitgaven zullen gaan leiden. Voor deze inschatting is een voorziening opgenomen, welke is gevormd tegen de nominale waarde van de toekomstige uitbetalingen.

Jubilea

Op basis van richtlijn 271 van de Raad voor de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea van personeelsleden. De voorziening is opgenomen tegen de contante waarde van de toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans, en disconteringsvoet. De werkelijke jubilea-uitkeringen worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen de reële waarde.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

In de staat van baten en lasten worden verantwoord, met inachtneming van de eerder genoemde waarderingsgrondslagen, de baten en lasten welke aan het boekjaar toegerekend moet worden.

Rijksbijdragen

Algemeen

Onder de Rijksbijdragen OCW/EZ worden de vergoedingen voor de exploitatie opgenomen verstrekt door het Ministerie OCW/EZ. Tevens worden hier de door het samenwerkingsverband ontvangen doorbetalingen van de Rijksbijdrage verantwoord.

Rijksbijdragen

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet-geoormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

Geoormerkte OCW-subsidies met een vrij besteedbaar overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waar nog geen activiteiten voor zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn nog niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige overheidsbijdragen

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen verstrekt door de Gemeente, Provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW/EZ, Gemeenten, Provincies of andere overheidsinstellingen. De overige baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Pensioenen

De Stichting heeft alle pensioenregelingen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. Mutaties in de pensioenvoorziening worden ook in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Zie ook de grondslagen voor waardering van activa en passiva, bij Pensioenvoorziening.

Afschrijvingen en materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van gereedheid voor ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen

Grondslagen voor overzicht van kasstromen

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. Ontvangen interest en betaalde intrest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

5.2 Balans per 31 december 2018 (na resultaatverdeling)

	31-12-2018 €	31-12-2017 €
1 Activa		
Vaste Activa		
1.2 Materiële vaste activa	3.392.270	3.344.922
1.3 Financiële vaste activa		0
	<hr/> 3.392.270	<hr/> 3.344.922
Totaal vaste activa		
Vlottende activa		
1.5 Vorderingen	201.388	175.615
1.7 Liquide middelen	3.232.049	2.806.061
	<hr/> 3.433.437	<hr/> 2.981.676
Totaal vlottende activa		
Totaal activa	<u>6.825.707</u>	<u>6.326.598</u>
2 Passiva		
2.1 Eigen vermogen	2.860.189	2.483.406
2.2 Voorzieningen	2.046.698	2.107.963
2.4 Kortlopende schulden	1.918.820	1.735.229
	<hr/> 6.825.707	<hr/> 6.326.598
Totaal passiva	<u>6.825.707</u>	<u>6.326.598</u>

5.3 Exploitatierkening 2018

	2018	Begroot 2018	2017
	€	€	€
Baten			
3.1 Rijksbijdragen	14.773.667	14.443.818	14.134.361
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies		25.000	
3.4 Baten in opdracht van derden	3.498	5.000	20.415
3.5 Overige baten	892.484	774.403	737.951
Totaal Baten	15.669.649	15.248.221	14.892.727
Lasten			
4.1 Personeelslasten	11.922.108	12.049.920	11.640.756
4.2 Afschrijvingen	451.638	430.316	460.966
4.3 Huisvestingslasten	973.361	839.875	840.928
4.4 Overige lasten	1.944.746	1.814.085	1.775.454
Totaal Lasten	15.291.853	15.134.196	14.718.104
Saldo Baten en Lasten	377.796	114.025	174.623
5 Financiële baten en lasten	-1.013	2.750	3.446
Totaal resultaat	376.783	116.775	178.069

3.5 Overige baten betreffen de 2^e geldstroom, bijzondere baten en verhuur en detacheringen.

4.1 Aantal fte gemiddeld in 2018 158,2 fte en in 2017 158,3 fte.

4.4 Overige lasten bestaan uit kosten van beheer & administratie, leermiddelen en lasten 2^e geldstroom.

5.4 Kasstroomoverzicht

	2018	2017
	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo Baten en Lasten	377.796	174.623
Aanpassing voor:		
Afschrijvingen	451.638	460.966
Mutaties voorzieningen	-61.265	62.307
Verandering in vlottende middelen:		
Voorraden		
Vorderingen	-25.773	-31.390
Schulden	183.591	25.997
Totaal Kasstroom uit bedrijfsoperaties	925.987	692.503
Ontvangen interest	1.304	5.391
Betaalde interest	-2.317	-1.945
	-1.013	3.446
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	924.974	695.949
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa	498.986	286.191
Desinvesteringen in materiële vaste activa		
Desinvestering in financiële vaste activa		
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	498.986	-286.191
Mutatie liquide middelen	425.988	409.758

5.5 Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

Vaste activa

1.2 Materiële vaste activa

	Aanschaf prijs 1-1-2018 €	Afschrijvingen cumulatief 1-1-2018 €	Boek- waarde 1-1-2018 €	Investering- en €	Desinves- teringen €	Afschrij- vingen €	Aanschaf- prijs 31-12-2018 €	Afschrijvingen cumulatief 31-12-2018 €	Boek- waarde 31-12-2018 €
1.2.1 Gebouwen en terreinen Desinvestering	2.911.472	1.109.035	1.802.437	200.460		104.612	3.111.932	1.213.647	1.898.285
1.2.2 Inventaris en apparatuur Desinvesteringen	4.597.760	3.533.405	1.064.355	297.714		306.537	4.895.474	3.839.942	1.055.532
1.2.3 Andere vaste bedrijfsmiddelen	776.746	299.095	477.651			40.489	776.746	339.584	437.162
1.2.4 In uitvoering en voorstelbetalingen	479		479	812			1.291		1.291
Materiële vaste activa	8.286.457	4.941.535	3.344.922	498.986		451.638	8.785.443	5.393.173	3.392.270

De afschrijvingspercentages zijn:

Terreinen:	n.v.t.
Gebouwen & aanpassingen:	2,5%-20%
Inventaris & apparatuur:	6,67%-33,33%
Andere bedrijfsmiddelen:	5%-20%

Vorderingen

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
1.5	Vorderingen	
1.5.1	56.047	34.818
1.5.2		
1.5.6		
1.5.7	1.475	985
1.5.8	146.667	140.775
1.5.9	2.802	963
	Vorderingen	Vorderingen
	201.388	175.615
	Uitsplitsing	
1.5.7.1		
1.5.7.2	1.475	985
	1.475	985
	Overige vorderingen	
1.5.8.1	132.883	128.207
1.5.8.2	8.175	8.662
1.5.8.3	964	3.868
1.5.8.3	4.646	38
	Overlopende activa	Overlopende activa
	146.667	140.775
1.5.9.1	963	1.148
1.5.9.2		185
1.5.9.3	1.839	
	Voorzieningen wegens oninbaarheid	Voorzieningen wegens oninbaarheid
	2.802	963

Liquide middelen

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
1.7	Liquide middelen	
1.7.1	2.771	9.005
1.7.2	3.229.278	2.797.056
1.7.4		
	Liquide middelen	Liquide middelen
	3.232.049	2.806.061

Alle liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

Eigen Vermogen

2.1 Eigen vermogen

	Stand 1-1-2018	Resultaat	Overige mutaties	Stand 31-12-2018
	€	€	€	€
2.1.1 Algemene reserve	1.145.517	419.132		1.564.649
2.1.2 Bestemmingsreserve (publiek)	1.085.046	-30.542		1.054.504
2.1.3 Bestemmingsreserve (privaat)	227.513	-12.568		214.945
2.1.5 Bestemmingsfonds (privaat)	25.330	761		26.091
Eigen vermogen	2.483.406	376.783		2.860.189
Uitsplitsing				
2.1.2.N Personeel	210.437			210.437
Materiële vaste activa	350.000			350.000
Onderwijspraktijkruimten	156.466	-3.979		152.487
Klimaatbeheersing	218.143	-26.563		191.580
Sociaal fonds	150.000			150.000
<u>Bestemmingsreserve (publiek)</u>	<u>1.085.046</u>	<u>-30.542</u>		<u>1.054.504</u>
2.1.3.N Nieuwbouw Gershwinhof	179.037	-6.665		172.372
Klimaatbeheersing	48.476	-5.903		42.573
<u>Bestemmingsreserve (privaat)</u>	<u>227.513</u>	<u>-12.568</u>		<u>214.945</u>
2.1.5.N Ouderbijdrage KWC Kansrijk	25.330	761		26.091
<u>Bestemmingsfonds (privaat)</u>	<u>25.330</u>	<u>761</u>		<u>26.091</u>

De bestemmingsreserve (privaat) is gevormd voor de investeringen Nieuwbouw Gershwinhof en Klimaatbeheersing en vallen jaarlijks voor het afschrijvingsdeel vrij. Dit geldt ook voor de bestemmingsreserve (publiek) voor investeringen in klimaatbeheersing en onderwijspraktijkruimten.

Het bestemmingsfonds (Privaat) wordt gevoed door vrijwillige bijdragen van ouders, verminderd met de uitgaven in het boekjaar. Dit fonds heeft tot doel het ondersteunen van leerlingen voor wie schoolactiviteiten niet toegankelijk zijn op basis van de financiële (thuis) situatie.

De bestemmingsreserve (publiek) voor Sociaal fonds is gevormd om personele lasten op te vangen die ontstaan als gevolg van de demografische krimp. Bijvoorbeeld: kosten als gevolg van een sociaal plan, bijvoorbeeld om- en herscholing, transitievergoeding.

De bestemmingsreserve (publiek) voor materiële vaste activa is voor kosten samenhangend met (her) huisvesting.

De Bestemmingsreserve (publiek) voor Personeel is voor lasten die ontstaan uit cao afspraken met betrekking tot ouderenregelingen.

Voorzeningen & langlopende schulden

2.2 Voorzeningen

	Personeels voorzeningen €	Overige voorzeningen €	Totaal €
Stand per 1-1-2018	345.648	1.762.315	2.107.963
Dotaties	144.547	240.000	384.547
Onttrekkingen	5.369	440.443	445.812
Vrijval			
Overige mutaties			
Stand per 31-12-2018	484.826	1.561.872	2.046.698

	Personeels voorzeningen €	Overige voorzeningen €	Totaal €
Kortlopend deel <1 jaar	135.719	419.325	555.044
Langlopend deel >1 jaar < 5 jaar	153.774	1.058.205	1.211.979
Langlopend deel > 5 jaar	195.333	84.342	279.675

2.2.1 *Betreft de voorzieningen voor jubilea en spaarverlof. De voorziening voor spaarverlof wordt aan het eind van het jaar bepaald. Vanwege het aantal mutaties in deze voorziening worden de onttrekkingen en dotaties per saldo opgenomen.*

Kortlopende schulden

2.4 Kortlopende schulden		31-12-2018	31-12-2017
		€	€
2.4.3	Crediteuren	246.924	224.047
2.4.4	OCW/EZ	12.681	15.007
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen	492.612	474.885
2.4.8	Schulden ter zake van pensioenen	151.050	146.138
2.4.9	Overige kortlopende schulden	24.196	11.737
2.4.10	Overlopende passiva	991.357	863.415
<u>Kortlopende schulden</u>		1.918.820	1.735.229
Uitsplitsing			
2.4.7.1	Loonheffing	491.484	473.687
2.4.7.2	Omzetbelasting	1.128	1.198
	Belastingen en premies sociale Verzekeringen	492.612	474.885
2.4.9.2	Aflossingsverplichting	0	0
2.4.10.2	Vooruitontvangen subsidies OCW/EZ	115.284	58.133
2.4.10.5	Vakantiegeld en -dagen	384.020	331.014
2.4.10.8	Overige Overlopende passiva	492.053	474.268
		991.357	863.415
2.4.4	Betreft: Te verwachten premieverrekening 2018	€ 12.681	
2.4.10.2	Betreft: Studieverlof te besteden in 2019	€ 4.800	
	Voorschot VSV	€ 15.907	
	Procesbegeleiding leerlingdaling	€ 12.426	
	Curriculum ontwikkeling	€ 17.149	
	SWV, te besteden in 2019	€ 65.000	

5.6 Niet in de balans opgenomen rechten, verplichtingen en regelingen

Vorderingen:

In 2009 heeft de stichting C.V.O. Culemborg e.o. te Culemborg er voor gekozen door middel van een stelselwijziging de vordering op OCW i.v.m. de vereenvoudiging bekostiging niet langer op te nemen in de balans. E.e.a. is ingegeven door beeldvorming welke ontstond in de cie. Don rondom de vermogenspositie van scholen in het voortgezet onderwijs en mede op advies van de VO-Raad.

In verband met een "wijziging richtlijn 660 onderwijsinstellingen" (RJ-uiting 2013-5) dient deze post met ingang van 2013 te worden opgenomen als niet in de balans opgenomen activa.

OCW	€ 867.575,--			
Verplichtingen	Boekjaar	1 jaar	1-5 jaar	>5 jaar
Huur apparatuur	€ 121.550	€ 130.631	€ 228.604	
Huur lockers	€ 22.600	€ 22.600	€ 113.000	
Schoonmaak	€ 259.810	€ 264.487	€ 264.487	
Leermiddelen	€ 468.038	€ 461.800	€ 923.600	

De bedragen zijn inclusief 21% BTW.

5.7 Overzicht verbonden partijen (model E)

De stichting C.V.O. Culemborg e.o. werkt samen met een aantal scholen:

- ROC Rivor in het kader van de ontwikkeling van doorlopende leerlijnen tussen vmbo en mbo.
- Via deelname in het bestuur van de Stichting Samenwerkingsverband Rivierenland, statutair gevestigd te Culemborg. Tot 1 augustus 2014 was stichting C.V.O. Culemborg penvoerder. Vanaf 1 augustus 2014 is Stichting Samenwerkingsverband Rivierenland verzelfstandigd met een eigen bekostiging van het ministerie van OCW. Consolidatie is niet van toepassing.

Het bestuur van het Samenwerkingsverband wordt gevormd door:

- Stichting voor Openbaar Voortgezet Onderwijs Wageningen
- Stichting O.R.S. Lek en Linge Culemborg
- Stichting Helicon Opleidingen
- Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs voor Culemborg en omgeving
- Stichting Culemborgs Openbaar Voortgezet Onderwijs Tiel
- Stichting MeTander
- Stichting Oosterwijs

5.8 Verantwoording subsidies (model G)

G 1 Subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Prestatie afgerond?
Studieverlof 2018	930032-1	23-7-2018	8.229	8229	n
Studieverlof 2017	853325-1	20-9-2017	16.801	16.801	j
Aanvullend bekostiging technisch vmbo	923765-1	19-12-2018	3.689	3.689	j

G2 Subsidies met verrekeningsclausule G2A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Totale kosten	Te verrekenen
--------------	--------------------	------------------	-------------------	---------------------------	---------------	---------------

G2B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Saldo 1-1	Ontvangen in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale kosten 31-12	Saldo nog te besteden
--------------	--------------------	------------------	-------------------	-----------	--------------------------	-----------------------	---------------------	-----------------------

5.10 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) (Model H)

Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen

WNT-verantwoording 2018 Stichting C.V.O. voor Culemborg en Omgeving

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Stichting C.V.O. voor Culemborg en Omgeving van toepassing zijnde regelgeving: het bezoldigingsmaximum in 2018 voor Stichting C.V.O. voor Culemborg en Omgeving is € 146.000, klasse D. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

Complexiteitspunten

Criterium driejaarsgemiddelde totale baten, aantal complexiteitspunten = 4

Criterium driejaarsgemiddelde aantal leerlingen, aantal complexiteitspunten = 2

Criterium gewogen aantal onderwijssoorten, aantal complexiteitspunten = 4

Bezoldiging topfunctionarissen

*Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking.
 Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling*

Funcțiegegevens	J.D.S.M Hengefeld-van Koningsbruggen
Aanvang en einde functievervulling in 2018	Rector-bestuurder 1/1 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0
Gewezen topfunctionaris?	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 96.611
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 16.755
<i>Subtotaal</i>	
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 146.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	
Totaal bezoldiging	€ 113.366
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	
Gegevens 2017	
Funcțiegegevens	Rector-/bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 97.404
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 16.204
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 141.000
Totaal bezoldiging 2017	€ 113.608

Toezichthoudende topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

Naam topfunctionaris	Functie
R. L. van Brakel	Voorzitter
B.J. Schuitemaker	Lid
M.H. Borgstein	Lid
E.B. Wits	Lid
J.A. van Dijk	Lid
C.A. Kil, tot 31-1-2018	Lid

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2018 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

5.11 Toelichting op de onderscheiden posten van de exploitatierekening

	31-12-2018 €	31-12-2017 €
3.1 Rijksbijdragen		
3.1.1 Rijksbijdragen OCW/EZ	13.711.971	13.031.273
3.1.2 Overige subsidies OCW/EZ	632.784	602.840
Inkomensoverdracht van Rijksbijdragen		
3.2.2 Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdragen SWV	428.912	500.248
Totaal Rijksbijdragen	14.773.667	14.134.361
	31-12-2018 €	31-12-2017 €
Overheidsbijdragen en –subsidies overige overheden		
Overige gemeentelijke subsidies	-	-
Totaal overige overheidsbijdragen en-subsidies overige overheden	-	-
3.4 Baten in opdracht van derden		
	31-12-2018 €	31-12-2017 €
3.4.2 Contractonderzoek	3.498	20.415
Baten in opdracht van derden	3.498	20.415
Uitsplitsing		
3.4.2.1 Internationale organisaties	1.048	4.506
3.4.2.5 Overige non-profit organisaties	2.450	15.909
Contractonderzoek	3.498	20.415
3.5 Overige baten		
	31-12-2018 €	31-12-2017 €
3.5.1 Verhuur	21.440	19.021
3.5.2 Detachering personeel	98.858	71.839
3.5.3 Schenking	52.200	54.960
3.5.5 Ouderbijdragen	622.567	494.618
Verkoop van onderwijsmateriaal	18.177	17.829
Catering	54.709	57.319
3.5.6 Overige	24.533	22.365
Overige baten	892.484	737.951

4.1 Personeelslasten		31-12-2018	31-12-2017
		€	€
4.1.1	Lonen en salarissen	11.326.055	11.164.510
4.1.2	Overige personele lasten	656.791	558.462
4.1.3	Af: uitkeringen	60.738	82.216
	<u>Personeelslasten</u>	11.922.108	11.640.756
	Uitsplitsing		
4.1.1.1	Brutolonen en salarissen	8.861.522	8.790.300
4.1.1.2	Sociale lasten	1.122.786	1.073.443
4.1.1.3	Pensioenpremies	1.341.747	1.300.767
	Lonen en salarissen	11.326.055	11.164.510
4.1.2.1	Dotaties personele voorzieningen 1)	134.428	105.496
4.1.2.2	Personeel niet in loondienst	219.390	133.980
4.1.2.3	Overig	302.973	318.986
	Overige personele lasten	656.791	558.462
	Gemiddeld aantal fte's	158,2	158,3
	1) exclusief onttrekking	15.103	38.870
4.2 Afschrijvingen			
		31-12-2018	31-12-2017
		€	€
4.2.2	Materiële vaste activa	451.638	460.966
	<u>Afschrijvingen</u>	451.638	460.966
4.3 Huisvestingslasten			
		31-12-2018	31-12-2017
		€	€
4.3.1	Huur	18.802	19.921
4.3.2	Verzekeringen	-	92
4.3.3	Onderhoud	131.077	95.820
4.3.4	Energie en water	172.363	171.672
4.3.5	Schoonmaakkosten	378.436	390.611
4.3.6	Heffingen	7.783	8.435
4.3.8	Dotatie overige onderhoudsvoorzieningen	240.000	140.000
4.3.7	Overige	24.900	14.377
	<u>Huisvestingslasten</u>	973.361	840.928
4.4 Overige lasten			
		31-12-2018	31-12-2017
		€	€
4.4.1	Administratie en beheerslasten	551.430	546.895
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	676.457	631.307
4.4.4	Overige	716.859	597.252
	<u>Overige lasten</u>	1.944.746	1.775.454
Specificatie honorarium			
		31-12-2018	31-12-2017
		€	€
4.4.1.1	Onderzoek jaarrekening	23.716	20.798
4.4.1.2	Andere controleopdrachten	-	3.962
4.4.1.4	Andere niet-controledienst	-	-
	Accountantslasten	23.716	24.760

5 Financiële baten en lasten

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
5.1 Rentebaten	1.304	5.391
5.4 Overige opbrengsten fin. Vaste activa	-	-
5.5 Rentelasten en overige bankkosten	2.317	1.945
Financiële baten en lasten	-1.013	3.446

6. Overige gegevens

6.1 (Voorstel)bestemming exploitatiesaldo 2018

	€
Toevoeging aan de Algemene reserve	419.132
Onttrekking aan bestemmingsreserve (publiek)	30.542
Onttrekking aan bestemmingsreserve (privaat)	12.568
Toevoeging bestemmingsreserve (privaat)	761
	<u>376.783</u>

6.2 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

6.3 Treasurybeleid

De stichting belegt overtollige gelden conform het beleggingsstatuut. Zie hiervoor bijlage D2.

Voor het dagelijkse betalingsverkeer worden twee rekening-courant rekeningen aangehouden bij de ABN AMRO bank. Het saldo op deze rekeningen wordt zoveel mogelijk afgeroomd ter voorkoming van renteverlies en risico.

De overtollige gelden worden aangehouden bij de ABN AMRO Bank NV op (internet spaar)rekeningen zonder opnamebeperkingen met een zo hoog mogelijke rente.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van toezicht van
Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs voor Culemborg en Omgeving
Beethovenlaan 1
4102 BM CULEMBORG

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs voor Culemborg en Omgeving te CULEMBORG gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs voor Culemborg en Omgeving op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

- (1) de balans per 31 december 2018;
- (2) de staat van baten en lasten over 2018; en
- (3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs voor Culemborg en Omgeving zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1 (j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

085 - 0200 093
mail@wijsaccountants.nl

Eindhoven postadres
Bogert 16
5612 LZ Eindhoven

Maarsse
Bisonspoor 7023
3605 LT Maarsse

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn

het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

accountants
onderwijs & kinderopvang

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 13 juni 2019
Wijs Accountants

Was getekend: Drs. A.A.J. Vogels RA

Kenmerk: 2019.0131.conv

085 - 0200 093
mail@wijsaccountants.nl

Eindhoven postadres
Bogert 16
5612 LZ Eindhoven

Maarsse
Bisonspoor 7023
3605 LT Maarsse

IBAN NL69 ABNA 0636 0375 33
KVK 58941487
BTW nr NL.8532.47.158.B01

wijsaccountants.nl

Bijlagen

Gegevens over de rechtspersoon

Naam Instelling	:	Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs voor Culemborg en omgeving
Adres	:	Beethovenlaan 1
Postadres	:	Postbus 7
Postcode/Plaats	:	4100 AA Culemborg
Telefoon	:	0345-639050
Fax	:	0345-639059
E-mail	:	info@kwc-culemborg.nl
Internetsite	:	www.kwc-culemborg.nl
Bestuursnummer	:	40716
Contactpersoon	:	N. Blok
Telefoon	:	0345-639050
E-mail	:	bkn@kwc-culemborg.nl
Brinnummer	:	19QA

Beleggingsstatuut Stichting C.V.O. Culemborg en omgeving

Artikel 1 Doelstelling

Doelstelling van het beleggingsstatuut is het realiseren van een zo hoog mogelijk rendement van de activiteiten die zich richten op het beheer, besturen en bewaken van financiële stromen binnen de geformuleerde randvoorwaarden ter beperking van risico's

Artikel 2 Uitgangspunten

- 2.1 De volgende risico's worden uitgesloten/geminimaliseerd: debiteurenrisico, hoofdsomrisico en renterisico.
- 2.2 De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van een liquiditeitsprognose voor een periode van tenminste 5 jaar.
- 2.3 De liquiditeitsprognose wordt regelmatig geactualiseerd en minimaal een keer per jaar ter goedkeuring aan het bestuur voorgelegd.
- 2.4 Voor private gelden wordt ook dit statuut toegepast.

Artikel 3 Beleggingen

- 3.1 Als geldnemer in Nederland en de EU komen uitsluitend in aanmerking financiële instellingen met een goede kredietwaardigheid blijkend uit minimaal een A-rating; rechtspersonen in Nederland en de EU aan wier papier de solvabiliteitsvrije status is toegekend; (staatsobligaties).
- 3.2 Gelden worden uitsluitend belegd in deposito's, spaarrekeningen, (staats)obligaties en garantieproducten.
- 3.3 Gelden worden uitsluitend in waardepapieren gewaardeerd in euro's.
- 3.4 Ter beperking van renterisico's wordt gestreefd om met zekere regelmaat gelden te laten vrijvallen.
- 3.5 Voor beleggingen op korte termijn (tot 2 jaar) wordt gestreefd naar een gemiddelde renteopbrengst die niet lager is dan het driemaands euribortarief.
Voor beleggingen op lange termijn wordt tenminste gestreefd naar een gelijk rendement op staatsleningen met een overeenkomstige looptijd.
- 3.6 De beleggingsportefeuille wordt door de directie regelmatig, doch minimaal 1 maal per jaar in relatie tot de dan geldende vaste rentestructuur bezien en aan het bestuur voorgelegd.
Afhankelijk van de visie op de toekomst ter zake de rente zal door de directie /bestuur worden vastgesteld hoe en of vrijgevallen beleggingen zullen worden herbelegd.
- 3.7 De directie is verantwoordelijk voor het cash-management. Dit houdt in dat grote overschotten/ tekorten op de rekening-courant moeten worden vermeden.

Artikel 4 Specificering van risico's

- 4.1 Speculatieve beleggingen zijn uitgesloten.
- 4.2 Het renterisico is de mate van gevoeligheid rekening houdend met de gemiddelde looptijd, ten opzichte van de markrente van een gelijkdurende staatslening. Dit risico moet zoveel mogelijk worden beperkt door middel van de keuze van het looptijdenbeleid van de beleggingen.

Artikel 5 Limieten en bevoegdheden

- 5.1 Er wordt niet meer belegd in obligaties en garantiefondsen dan 50% van de algemene reserve uit overheidsmiddelen.
- 5.2 Het maximumbedrag van de te beleggen gelden door de directie bedraagt per transactie € 100.000. Voor grotere bedragen dient het bestuur goedkeuring te verlenen.
- 5.3 Voor beleggingen op korte termijn (deposito's e.d.) wordt bij voorkeur minimaal bij twee banken telefonische offerte gevraagd.
- 5.4 De werkelijke kasstroom wordt elk halfjaar vergeleken met de prognose die een periode van 5 jaar beslaat.
- 5.5 In het jaarverslag verantwoordt het bestuur het beleid met betrekking tot de vastgelegde publieke middelen.

Artikel 6 Aanvaardbare beleggingscategorieën zijn:

Deposito's	Alleen bij instellingen in Nederland of EU met minimaal een A-rating.
Spaarrekeningen	Alleen bij instellingen in Nederland of EU met minimaal een A-rating.
Staatsobligaties	Alleen bij instellingen in Nederland of EU met minimaal een A-rating.
Garantiefondsen	Alleen bij instellingen in Nederland of EU met minimaal een A-rating.

Dashboard volgens toezichtkader Inspectie

Dashboard RvT		 Koningin Wilhelmina College	
OP Onderwijsproces		Kies hier score	
OP1 Aanbod		Eind 2018	
1.1	Aanbod sluit aan bij exameneisen	3	op koers
1.2	Aanbod past bij individuele behoeften leerlingen	3	op koers
1.3	Aanbod is eigentijds en stimulerend	3	op koers
1.4	Aanbod is evenwichtig verdeeld over leerjaren	3	op koers
OP2 Zicht op ontwikkeling en begeleiding			
2.1	Systematische analyse van vorderingen lln	3	op koers
2.2	Toepassing van een cyclisch proces van verbeteringen	3	op koers
2.3	Maatwerk interventies voor lln met voorsprong/ achtersta	3	op koers
OP3 Didactisch handelen			
3.1	Leraren stemmen instructie af op niveau leerlingen	3	op koers
3.2	Aanbod afgestemd op ontwikkelingsbehoefte	3	op koers
OP4 Extra ondersteuning			
4.1	Passend aanbod voor leerlingen die dat nodig hebben	3	op koers
4.2	Evaluatie van resultaten	3	op koers
OP5 Onderwijstijd			
5.1	Geplande en gerealiseerde onderwijstijd	3	op koers
5.2	Adequate maatregelen om weglek te voorkomen	3	op koers
OP6 Samenwerking			
6.1	Met toeleverend veld (po)	3	op koers
6.2	Met gemeente	3	op koers
6.2	Met ouders	3	op koers
6.3	Met bedrijfsleven	3	op koers
6.4	Met zorginstellingen	3	op koers
6.5	Met vervolgonderwijs (mbo, hbo, wo)	3	op koers
OP7 Praktijkvorming/ stage			
7.1	Doeltreffende voorbereiding	3	op koers
7.2	Doeltreffende uitvoering en begeleiding	3	op koers
7.3	Wettelijke aspecten op orde	3	op koers
OP8 Toetsing en afsluiting			
8.1	Kwaliteit examen en toetsing	3	op koers
8.2	Toetsing conform PTA en examenreglement	3	op koers

SK Schoolklimaat	C41	Kies hier score
SK1 Veilige omgeving		
1.1Sociale, psychische en fysieke veiligheid	3	op koers
1.2Veiligheid wordt gemonitord	3	op koers
SK2 Pedagogisch klimaat		
2.1Functioneren mentoraat	3	op koers
2.2Stimulerend en ambitieus pedagogisch klimaat	3	op koers
OR Onderwijsresultaten		Kies hier score
OR1 Resultaten praktijkonderwijs		
1.1Behaald opleidingsniveau onderbouw op norm/hoger	3	op koers
1.2Doorstroom	3	op koers
1.3Uitstroom en voortijdig schoolverlaten	3	op koers
1.4Gemiddelde eindexamenresultaten op norm/hoger	3	op koers
OR1 Resultaten vmbo		
1.1Behaald opleidingsniveau onderbouw op norm/hoger	3	op koers
1.2Doorstroom	3	op koers
1.3Uitstroom en voortijdig schoolverlaten	3	op koers
1.4Gemiddelde eindexamenresultaten op norm/hoger	3	op koers
OR1 Resultaten havo		
1.1Behaald opleidingsniveau onderbouw op norm/hoger	3	op koers
1.2Doorstroom	3	op koers
1.3Uitstroom en voortijdig schoolverlaten	2	vraagt aandacht
1.4Gemiddelde eindexamenresultaten op norm/hoger	2	vraagt aandacht
OR1 Resultaten vwo		
1.1Behaald opleidingsniveau onderbouw op norm/hoger	3	op koers
1.2Doorstroom	3	op koers
1.3Uitstroom en voortijdig schoolverlaten	3	op koers
1.4Gemiddelde eindexamenresultaten op norm/hoger	3	op koers
OR2 Sociale en maatschappelijke competenties		
2.1Bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie	3	op koers
2.2Niet-cognitieve ontwikkelingsgebieden	3	op koers
2.3Zichtbare en aantoonbare ontwikkeling van teams en IIn	3	op koers
OR3 Vervolgsucces		
3.1Toereikende gegevens over vervolgloopbanen	3	op koers
3.2Beleid en acties gericht op succes na schoolperiode	3	op koers
3.3Evaluatie van beleid over meerdere jaren	2	vraagt aandacht

KA	Kwaliteitszorg en ambitie		Kies hier score
KA1 Kwaliteitszorg			
	1.1 Toetsbare doelen gekoppeld aan visie	3	op koers
	1.2 Periodieke analyse risico's voor bereiken doelen	3	op koers
	1.3 Relevante en toegankelijke managementinformatie	3	op koers
	1.4 Analyse vormt basis voor planmatige acties	3	op koers
KA2 Kwaliteitscultuur			
	2.1 Heldere organisatiestructuur	3	op koers
	2.2 Heldere verantwoordelijkheidsverdeling intern toezicht, b	3	op koers
	2.3 Transparante en integere cultuur	3	op koers
	2.4 Effectieve sturing binnen de school	3	op koers
KA3 Verantwoording en dialoog			
	3.1 Verantwoording aan interne toezichthouder	3	op koers
	3.2 Verantwoording aan externe toezichthouder	3	op koers
	3.3 Periodiek overleg met de Medezeggenschap	3	op koers
	3.4 Betrokkenheid interne en externe partijen	3	op koers
FB Financieel beheer			
FB1 Continuïteit			
	1.1 Inzicht in de meerjarenbegroting (min 3 jaar)	3	op koers
	1.2 Informatie uit continuïteitsparagraaf is valide en betrouw	3	op koers
FB2 Doelmatigheid			
	2.1 Onnodige uitgaven worden gemeden	3	op koers
	2.2 Onnodige reserves worden voorkomen	3	op koers
FB3 Rechtmatigheid			
	3.1 Bestedingen voldoen aan wet- en regelgeving	3	op koers
	3.2 Bestuur heeft voldoende informatie om hierop zicht te ho	3	op koers
BF Bedrijfsvoering en Personeel			
	1.1 Personeelstevredenheid	3	op koers
	1.2 Personeelsontwikkeling (scholing, begeleiding functioner	3	op koers
	1.3 Ziekteverzuim	2	vraagt aandacht
	1.4 Verhouding vaste/flexibele schil	3	op koers
	1.5 Formatieplanning: afgewogen opbouw personeel	3	op koers
	1.6 Percentage bevoegd/ onbevoegd	3	op koers

IBInterne beheersing en risicomanagement			
1.1	Begroting	3	op koers E111
1.2	Managementrapportages	3	op koers
1.3	Jaarrekening	3	op koers
1.4	Budgetbewaking	3	op koers
1.5	Vastlegging AO/IB	3	op koers
1.6	Risicomanagement	3	op koers
1.7	Informatiebeveiliging	3	op koers
PRPR & Communicatie			
1.1	Communicatie met ouders	3	op koers
1.2	Herkenbaarheid profiel KWC	3	op koers
1.3	Zichtbaarheid in de media	3	op koers
1.4	Reputatie bij toeleverend onderwijs	3	op koers
1.5	Reputatie bij afnemers	3	op koers
1.6	Profiel op externe schoolkeuze websites	3	op koers
HUHuisvesting			
1.1	Huisvestingsbeleid	2	vraagt aandacht
1.2	Kosten huisvesting	3	op koers
1.3	Vereiste capaciteit versus beschikbare capaciteit	3	op koers
1.4	Forecasting huisvestingsbehoefte	2	vraagt aandacht

